

زیده بیژی ژ پوانگه ها پراگماتیکیفه

زیرین خورشید سه لیم^{1*} و عبدالوهاب خالد موسی²

¹ کۆلیژا پوره ردا بنیات، زانکویا دهۆک، هه ریمما کوردستانی-عیراق.

² کۆلیژا زمان، زانکویا نه وروز، هه ریمما کوردستانی-عیراق.

وه رگرتن: 2021/10 په سه ندرکن: 2021/12 به لافکرن: 2021/12 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2021.9.4.752>

پۆخته:

زیده بیژی بابه ته کی گرنه ژ بابه تین پراگماتیکی زمانه و گرنه کیه کا مهن د بواری زمانه پۆژانه و نقیسیدا هه یه. ئە فە کۆلینه ب نافونیشان (زیده بیژی ژ پوانگه ها پراگماتیکیفه) به کو جه ختی ل سه ر تیگه هی پراگماتیکی د ناخفتندا دکه ت. ئارمانجا سه ره کی ژ ئە فی فە کۆلینی ئە وه بهیته زانین، کا چه وا زیده بیژی د نا ف بوارین پراگماتیکیدا ب ده سته دهیته، ئە وژی د سنووی ناخفتنا خه لکی سه نته ری ده فۆکا ده فۆکا کو ل دو یف ریبازا وه سفی شیکاری شرو فه کرنی بۆ نمونه یان دکه ت. گرنه گرتن پرسیارین فە کۆلینی ئە فه نه: (زیده بیژی چ په یوه ندی ب پراگماتیکیفه هه یه؟ هه روه سا زیده بیژی دشتی د نا ف هه می بوارین پراگماتیکیدا بکار بهیته؟) و ئە فه زی د نا ف ئە نجامی فە کۆلینیدا دیارد بیت کو زیده بیژی په یوه ندی ب پراگماتیکیفه هه یه و د هه می بوارین ئە ویدا ره نگه دده ت. فە کۆلین ب گشتی ژ دوو پشکان پیکه دهیته. پشکا ئیکی ب نا فی (چه مک و ده ستنیشان کرنا زیده بیژی) به و پشکا دووی یا تابه ته ب زیده بیژی د نا ف ئاستین واتایفه ب تابه تی د نا ف بوارین پراگماتیکیدا. په یقین سه ره کی: زیده بیژی، سفکاتیکرن، وه کیه کی، ده رکه فته یین ناخفتنی، نیشانکار، گریمانین پیشه کی، کرده یین ناخفتنی، شرو فه کرنا دانوستاندنی.

1. پیشه کی

1.1. نافونیشانی فە کۆلینی:

ئە فە کۆلینه ب نا فی (زیده بیژی ژ پوانگه ها پراگماتیکیفه) کو تیدا هه ول هاتیه دان تیشکی بیخیه سه ر زیده بیژی ئە وژی د نا ف بوارین پراگماتیکیدا (ده رکه فته، نیشانکار، گریمانین پیشه کی، کرده یین ناخفتنی، شرو فه کرنا دانوستاندنی).

2.1. ریبازا فە کۆلینی:

فە کۆلین ب شیوه یه کی گشتی بۆ شرو فه کرنا نمونه یان ل دو یف ریبازا وه سفی شیکاری دچیت.

3.1. گرنه کیه فە کۆلینی:

گرنه کیه فە کۆلینی د ئە فان خالی ل خواریدا هه: أ-ل دو یف پیزانینین مه هه تا نه ف چ فە کۆلین د زمانی کوردیدا ل سه ر ئە فی بابه تی نه هاتینه نقیسین.

ب-گرنه کیه کا دیبا ئە فی بابه تی د ئە وئی چه ندیدا هه کو ئە فە بابه ته به رده وام و پۆژانه د ناخفتنا مه دهیته بکارهینان.

ج-ب ریبازا زانینا چه مک و مه ودا بی بکارهینانا ئە وئی د شیاندا هه مفا ژئ بهیته وه رگرتن بۆ مه به ستین کاریگه ری و پارزیکرنا که ستین به رامبه ر، ئە وژی ل ده می تشتی یان بابه تی مه زندکه ت.

4.1. که ره ستی فە کۆلینی:

که ره ستی فە کۆلینی بریتیه ژ وه رگرتنا نمونه یان ژ ناخفتنا خه لکی سه نته ری ده فۆکا ده فۆکی.

5.1. ئارمانجا فە کۆلینی:

ئارمانج ژ ئە فی فە کۆلینی ئە وه، زیده بیژی د نا ف پراگماتیکیدا بهیته به حسکرن، کا چه وا د ئە فی ئاستیدا و ب تابه تی د نا ف بوارین پراگماتیکیدا ب ده سته دهیته.

6.1. پرسیارین فە کۆلینی:

فە کۆلین هه ولده ت به رسفی ل سه ر ئە فان خالی ل خواری بده ت: أ-زیده بیژی چ په یوه ندی ب پراگماتیکیفه هه یه؟

* فە کۆلیری به رپرس.

يان پويدانا سالځخړی يا دهسته که څه تا دويره يان مه حاله ب تايه تي ده دقتن نه دهبيدا (Mahmood,2015,25).

ب ديتنا (کروس) ی زیده بیژي بریتیه ژ سنور دهرکه څتنه کا زیده ل دور تشته کی پیخه مه ت نه جامدانا کاریگه ریپی و د ناڅ نه دهبیاتین هونه ریدا گه له ک زاراڅ گه له ک نیژکی زاراڅی زیده بیژي دبن. وه کو: (ژ سنوری دهرکه څتن-الافراگ) و (پوچون-الغلو)، هر چه نده نه څ هه می زاراڅه ب نیژکی هه مان تشتی دگه هین، به لی پتر زاراڅی زیده بیژي دهیته بکارهینان و حه ز و ناره زویا نه څی زاراڅی پتر هه په (Cruise,2018,86).

زیده بیژي پشته سته ب وینه یان د سالځخړنیدا دکه ت، نه څجا نه و که سی زیده بیژي د ناڅفتنا خودا بکارهینیت، دقت خودان میښکه کی تژی وینه بیت.

زیده بیژي څلاره که ژلی بکارهینانا نه وی د بوری نه دهبیدا، هه روه سا گه له ک جارن بو مه به ستا جه ختکرنی د ناڅفتنا پوژنه دا دهیته بکارهینان. بو نمونه ل ده می هه قاله کی خو بینی، کو به ری ماوه کی، ته نه دیتبیت و تو بیژي: (ژ دوماهیک دیتنا مه بو نیکو دوو هه تا نوکه، سال ل سهر مه دا دهربا زبون). چیدبیت، ته چه ند ده مژمیره کا نه و که س نه دیتبیت یان چیدبیت پوژنه ک بیت، به لی بکارهینانا په یقا (پوژگار) ل فیری زیده بیژیه بو نه څی گوتنی، نه وژی بو زیده کرنا جه ختکرنیه بو چاڅه ری کرنا نه وی. څانکو زیده بیژي کریاره کا نه راسته قینه یا ناڅفتنیه بو جه ختکرنی ل سهر بارودوخه کی راسته قینه (http:en.wikipedia.org...).

زیده بیژي څلاره کی شیوازییه، ژبو جه ختکرنی ب ریکا سنور به زانده کا زیده یا ب مه به ست دهیته بکارهینان و زیده بیژي پشته ستنی ل سهر واتایا سوزداریا پیښکیڅکری دکه ت و نیکه ژ څلارین دهربرینی یین به ربه لاڅ د ناڅفتنا مه یا پوژنه دا و د بوری نه دهبی ژیدا جهی خو هه په. ب تايه تی بوری شعر ی.

زیده بیژي جوړه که ژ سهر دابرنی، زیده باری هند ی کو څلاره بو نواندا تشته کی، کو نه و تشت و ه سا نه بیت. ديسان دووباره نواندا تشته کیه ب ریکه کی کو زیده بیژي تیدا هه بیت. زیده بیژي دشیت څلاره کی په وانبیژي بیت و چیدبیت بو نازراندنا هه ستین بهیز یان بو څافراندنا په نگدانه په په کا بهیز بهیته بکارهینان.

زانستی شیوازی و ه سا زیده بیژي دبیت، کو وینه په که ژ وینه یین چپرکن و زیده کرنی و نه څه دمینته سهر شیانا دارشتنی و له زاتییا لڅینی د ناقبه را دال و مه دلولیدا. هه روه سا هه څته ریپکرن و هه څسه نگیکرنی د ناقبه را په که یین زمانیدا (عبدالقادر عبدالجلیل، 2006، 356).

(مورا) دیار دکه ت، کو هه تا دشیاندا بیت، نه م بشپین بزاین زیده بیژي چییه، نه وژی دقت نه څان هه ر دوو لایه نان بزاین، نه وژی نه څه نه:

ب- بو چ مه به ستان زیده بیژي د ناڅ زمانیدا بکار دهیته؟
ج- زیده بیژي دشیت د ناڅ هه می بوارین پراگماتیکیدا بکار دهیته؟

7.1. پشکین څه کولینی:

څه کولین ژلی پیښه کی و نه جامان، ژ دوو پشکان پیگدهیته. پشکا نیکی ب ناڅی (چه مک و ده ستینشانکرنا زیده بیژي) په کو تیدا ب گشتی ل سهر چه مک و تايه تمه ندی و نه رک و چه واییا ده ستینشانکرنا زیده بیژي هاتییه کرن. پشکا دووی ل دور (زیده بیژي و څاستین واتای) په کو تیدا زیده تر جه خت ل سهر زیده بیژي د ناڅ بوارین پراگماتیکیدا هاتییه کرن.

2. چه مک، جوړ و نه رکی زیده بیژي

1.2. چه مکی زیده بیژي:

هه ر وه کو به ری نوکه څلاره پی هاتییه دان زاراڅی زیده بیژي - Hyperbole زاراڅه کی که فنه، میژویا بکارهینانا نه څی زاراڅی بو سهر ده می شارستانییا که فنا یونان، نه وژی بو (نه رستق) یی درقریت. ناڅی (Hyperbole) ژ په یقا یونانی (hyperballein) هاتییه، کو ب واتایا (سهر پیچی) دهیته. زیده بیژي جوړه که ژ ناڅفتنا میتافوری، کو په یف یان گوتنن سنور به زانده کا زیده هه ی ب خوفه دگریت و نارمانجه که هه په، نه وژی جه ختکرنه ل سهر هنده ک گوتنان یان هه لوستان، څانکو دیتن و کاریگه ریپی به هایه کی مه زتر هه بیت (Kharimah,2017,122).

(لاوسبرگ) څلاره هی ب هند ی دده ت، کو زیده بیژي میژویه کا که فن هه په، کو بو سهر ده می (نه رستق) ی درقریت و ب په وانبیژیه په گریډای بوو. د جیهنانا که فندا په وانبیژي گریډای بوو ب گوتارا پاریکه ر و جیهه کرنا هیژنه و ل دویف زانستی په وانبیژیا که فن، زیده بیژي ناڅفتنه کا میتافورییه، کو ریکه که بو مه زکرنا تشتی (Lausberg,1998,410).

د زمان ی کوریدا بو زاراڅی زیده بیژي، زاراڅی زیده روپی ژي بکار دهیته. زیده بیژي به رامبه ر په یقا عه ره بی (المبالغه) بکار دهیته. نه څ په یفه ژ دوو پارچه یین (زیده) و (بیژي) پیگدهیته، څانکو تشته ک زیده تر بهیته گوتن ژ نه و هه ی.

زیده بیژي دچیه د ناڅ گه له ک بواراندا، څانکو د گه له ک بواراندا بکار دهیته، وه کو سیاست، پوړیا گنده، بازرگانی، هونه ر، نه دهبیات و زمانیدا... هتد.

زیده بیژي دیار ده په کا زمانیه، کو د هه می زمانین جیهانیدا هه په، به لی زمان د پیگهاتین خودا ل دور پروسسیسا سالځخړنی د کارهینانا زمان ی پوژنه دا ژیکجودا دبن. زیده بیژي ریکه کا شیوازییه بو سالځخړنی. ناڅفتنکه ر ب ریکا نه وی تشتان ب بلندترین و کیترین پله یین زیده بیژي سالځخړنه، کو هه تا نه وی پاده ی کو نه و تشت

1- ب ریکا گريمانا نيزيکوبوني، کو نه ده دبیزیت: زیده بیژی د ده رکه فته پيدا ديارديت و نه وه لادانی د بنه مایین ناختنیدا په ياداکه ت.

2- ل سهر بېرکا نه راستيا واقعي و پېچه وانه يی ب ده ستفه دهیت. هر وه کو د زمانفانيا ئيدراکيدا هاتيه ديارکرن (Mora,2004,15).

د هونه ريدا زیده بیژی ژبو نافراندنا جه ختکرنی يان کاریگه ریبی دهیته بکارهينان و زیده بیژی نالافه کی نه ده بيه و باراپتر د شعریدا دهیته بکارهينان و گه له جارن د ناختننا ناسايژيدا دهیته بکارهينان. ديسان بکارهينانين زیده بیژی سالوخدانا تشتی ب باشتر يان خرابتر دکه ت ژ نه و د واقعيده هی. نه گه رته ماشه ی نه فی نمونه یی بکه ين: - نه وه چهنه کيشا نه وی تونه که.

دقیریدا راستی نه وه، کو چیدبیت چهنه یی گران بیت، به لی نابيته تهنه ک. نه فجال دويف ده وروبه ری چیدبیت نه وه سالوخرکنا زیده بیژ ب مه به ستا باشیی بیت. وه کو مه به ستا نه وی نه وبيت، کو نه و چانته یی نه سلی و په سنه، له وای گرانه يان بو مه به ستا خرابیی بیت. وه کو مه به ستا نه وی نه وبيت، کو نه وه چهنه ب کیرچ ناهیت، چونکی که س نه شیت راکه ت (http:en.wikipedia.org...).

زیده بیژی ژبی هندي کو باراپتر يا حهرفی نينه، به لی ل گه ل هندي دبمه نین میتافوری زی هه نه، کو پېغه گریداینه. هر وه کو د رسته يا: (په رتوک ژ گوئی من ده رکه فیت.) دا ديارديت. نانکو ناختن يان کوتارا میتافوری و نه حهرفی به شه کی به ربه لافه د کارلیکرن و دانوستاندنن مه یین روژانه دا (Duny,2011, 9).

به ری به حسي هندي بهیته کرن، کا زیده بیژی چه و هاتيه پیناسه کرن، پیدفیه نامازه یی ب نه وی چهنه د بهیته دان، کو شیوه یین زیده بیژی چیدبیت بو ماوه به کی ديارکری ژ روژگاری بزین، پاشی ل جهی نه وان شیوه یین دیین ناختنن دهین، نه وری ل دويف په نگین ژيانی و گوهورپینن نه وی، هه ووه سا ناستین گروپ و تاکه که سان دمینیت (عبدالقادر عبدالجليل، 2006، 356). د نه فی بواریدا (ستیفن اولمان) ل دور زیده بیژی دبیزیت: زیده بیژی به رپرسه ژ نه وان دروشمین زهینی و زارافه یین سهرداب، نه وین ده زگه هین پروپاگنده یی ب خرابترین کارهينان بکاردهین، هه تاکو نه و به روفاژی بگه هینیت. هر وه کو که یفخوشی بو ترسی بکاربهیت و تشتی گه له ک باش ب ساده یی بهیته ديارکرن. نه وه ده رپینن نازرینه هر زوی وروژاندن و هیزا ده رپینا خو ژ ده ستده ن، هه تاکو بی به ها دبن و دگه هه هندي ده رپینن دی جهی نه وان دگرن (ستیفن اولمان، 2007، 196).

سه باره ت پیناسه يا زیده بیژی، ل خواری دی هه ول هیته دان بوچوونا چهنه زانایان بهیته نیشاندان. ب نه فی په نگی ل خواری ديارکری:

1- (گیس) نه فان پیناسه يان بو زیده بیژی دياردکه ت:
 أ- زیده بیژی بریتيه ژ هندي کو که سه ک بی ناگه هی يان بی مه به ست ده رپینن ژ بابه ته کی يان کيشه به کی يان دياردبه کی بکه ت، کو نه وه مه زترین به لگه به کی به رچافه بو نه فی ديارده یی، کو ب نه فی شیوه یی بهیته پیناسه کرن (Gibbs, 1994, 391).

ب- زیده بیژی نالافه يان هونه ره کی په وانبیی، ژ پېخه مه ت مه زکرن گوتن و داتایان کاردکه ت و چیدبیت بو نازراندنا هه ستین بهیز يان بو نافراندنا سهرنجراکيشانه کا بهیز بهیته بکارهينان، به لی نابیت ب شیوه به کی حهرفی بهیته وه رگرتن يان شروقه کرن (Gibbs, 1999, 17).

2- (ودس) وه سا وه سفا زیده بیژی دکه ت، کو زیده بیژی سنور به زاندنه کا زیده به ژ پېخه مه ت کاریگه ری يان شدانن و جه ختکرن د نافه قین نفیسی و زاره کيدا بکاردهیت. وه کو سفکاتی و جه ختکرن و په سن و په خنه گرتن (Woods,2002,6-8).

3- (ماکاکرسی و کارتن) د پیناسه کرنا زیده بیژی دبیزن: زیده بیژی جوره که ژ پیکهاتا واقعي، کو هنده ک راستیین هه فرک هه نه و د شيانا زیده بیژی هه به ته که زه کا زیده ل سهر راستيه کی بکه ت و د به رامبه ردا ته که زه کا کیم ل سهر حاله ته کی يان راستيه کا هه فرک بکه ت و گوهداران ب ریکه کا بهیز دکه ته د تیگه يان دیتنا ناختنک ريدا، هر چه نده چیدبیت نه وه هه ست ب هندي بکه ن، کو نه و سالوخرکنه به روفاژی واقعيه يان سالوخرکنا تشتین مه حاله، به لی ل گه ل هندي وه سا ناهيته گوهلپوبون و دانان، کو زیده بیژی کرده به کا دره وه (MacCarthy and Carter,2004,152).

4- (مورا) د پیناسه کرنا زیده بیژی دبیزیت: زیده بیژی باراپتر دهیته پیناسه کرن، کو شیوه به که ژ جه ختکرنی و نه وری يان مه زکرنه يان کیمکرنا حاله تی تشته کيه و ژ نالیی ته قلیدیفه دهیته زانین، کو ده رپینن زیده بیژی وینه یین نه راستن و د واقعيده زیده بیژن (Mora,2004,14).

5- (بولینچهر) دبیزیت: زیده بیژی بریتيه ژ کارهينانا ده رپین و زارافین زیده روپی تیدا هه ين، ژ پېخه مه ت بکارهينانه کا جه ختکرنی يان کاریگه ريه کا زیده و چیدبیت زیده بیژی ژ پېخه مه ت هه قبه رکن و ديارکرن کويراتيا سوژداریی بیت يان تشته ک بیت، کو مه حالبت روبيده ت يان چیدبیت ژبو دانا زانياریین زیده بهیته بکارهينان. وه کو:

- نه ژ سهرمادا دی مرم.
 ل قیری ناختنکهری دقیت بره يا سهرماتيا له شی خو دياربکه ت، کو واتايا نه وی نه وه، کو نه وی گه له ک يا ساره. نانکو ل قیری نه وی ته که زکرن ل سهر هه ستین خو کریيه، ب ریکا بکارهينانا ده رپینن زیده ره و (Bullinger,2010,7).

گه ل تيگه هشتن و هه لسه نگاندا سهر بوري دکه ت. هه ر چه وان بيت، زنده بيژي بريتيه ژ مه زکرن يان بجويکرنا قه بارئ هنده ک بابه تين راسته قينه (Leech, 1983, 146).

زمانقاني گرنگيي ب ديارده يا زنده بيژيي دهه ت، نه وژي ژبه ر نه فان نه گه ر و هوکارين ل خواري ديارکري:

1- هه ولدان ژبو ديارکرن مه به ستين زنده بيژيي.

2- بوچي و چه و زنده بيژي دهيت ه بکارهينان؟

3- چه و گوتما نه حه رفي دهيت ه بکارهينان و ب سانه هي دهيت ه تيگه هشتن؟ (Kreuz and Richard, 1995, 159).

روهنگرنين نه و تيورا پيدان ل سهر ديارده يا زنده بيژيي دابن، گه له ک په سهند نه بوون و به رده وام و ب شيوه کي مه زن مشتومر ل سهر هه بوون. ديسان هوکار و کاريه گري ل سهر کارهينان زنده بيژيي ب شيوه کي پيژهي د نالوزن و ب ته مامي ژ ناسانکاريي دويرن.

گه له ک ژ تيورين پراگماتيکي ب شيوه کي تاکانه ته ماشه ي نه وژي ديارده يي دکهن. نه گه ر بابه تي راستيي-Truth بهيت ه وهرگرتن، کو لادانه کا ديار د نه وژي زاراقيدا ناهيت ه ديتن، کو د شياندا نينه و هسا بهيت ه دانان، کو نه و که ستين زنده بيژيي بکارهينان، کو دره وان دکهن. نه وژي بو سروشتي ستايشکرن يي زنده بيژيي دزفريت. هه رچه نده زنده بيژي ل ده مي نواندا بره يان پله يين وه سفكري دکه ت. ديارده يه کا روهن و ناشکه را و ده ستنيشانکري نينه (Guest, 2004, 2). بو نمونه:

-ته نه ز پيرکرم.

نه و نمونه يا ل سهر ي د هه ر هه لويسته کيدا بهيت ه گوتم، زنده بيژي تيذا هه يه، خو نه گه ر بو خه م خواري بيت يان بو هيقي راوستاني بيت، زنده بيژي تيذا هه يه و نه وژي راده يي نه وژي هه ستي نينه، نه وژي هاتيه نيشاندان و ديارکرن.

زنده بيژي د سنوري زمانقانييدا دجيت ه د خانا پراگماتيکيدا و وه ک ناخفته کا ميتافوري دهيت ه ته ماشه کرن و د شياندايه د ناف و اتايا ميتافوري يان نه حه رفيدا بهيت ه بکارهينان (Mora, 2004, 10).

وه کو:

A- خويشکا بجويک بو يا مه زن: نه گه ر نه ز بهيمه مال توچ ل من ناکه ي؟

B- خويشکا مه زن بو يا بجويک: بهس ته بگرم، دي ته کوژم.

به رسفا (B) بو (A) د راستيدا هوشارييه، نه وژي ژ لايي خويشکا مه زنفه بو خويشکا بجويک، کو (کوشتن) ب واتايا حه رفي کوشتن نينه، به لکو و هسا هوشاري دايي، کو دي کاره کي و هسا ل گه ل که ت، کو ل ناستي کوشتن يي، کو نه و ب خو کوشتن نينه و نه وژي تشته کي روهنه و هه مي تاکه که ستين جفاکي نه وژي چه ندي دزانن.

3.2. چه و زنده بيژي کار دکه ت:

6- (کلارچ) سه باره ت پيناسه يا زنده بيژيي دبژيت: زنده بيژي زارافه کي ته قلدييه، کو ژ په وانبيژيا کلاسيکي هاتيه وهرگرتن و نه وژي په يوه ندي ب گوتمارا رازيکر و نه وژي و شيوازيقه هه يه.

زنده بيژي سنور به زانده کا زنده يه ژ پيخه مه ت کاريه گريي يان ته که زکرن ي. نانکو نه و مه زکرن واقعيه و تشتي زنده دکه ت.

زنده بيژي ب شيوه کي زنده د دانوستاندنن ژيانا روژانه دا بکار دهيت (Claridge, 2011, 6).

7- (دوني) چه ند پيناسه يه ک بو زنده بيژيي پيژکريه. وه کو:

ا- زنده بيژي بريتيه ژ نواندا تشته کي ب شيوه کي پتر ژ نه و هه ي.

ب- زنده بيژي بريتيه ژ نه وژي کرياري، کو وه ل تشته کي دکه ت، پتر بهيت ه تيپنيکرن ژ حاله تي نه وژي يي ناساي.

ج- زنده بيژي کرياره کا ب مه به سته ژبو پيشکيشکرن ره نگانده فه کا بهيت زتر يان پيخه مه ت سهره حراکيشاني ل ده مي سالوخرنا تشته کي يان ديارده يه کي دهيت ه کرن (Duny, 2011, 8-9).

پيدفييه نامازه ب نه وژي چه ندي بهيت ه دان، کو نه و هه مي پيناسه يين ل سهر ي - ب تني (مورا) نه بيت، کو زنده بيژيي ب مه زکرن يان کيمکرنا حاله تي تشته کيفه پابه نديکته - کو هه مي هه قرانه ل گه ل هه و، نه وژي د نه وژي ديتنيدا، کو زنده بيژي پرؤسه يا مه زکرن تشتيه، کو د بنه رده تا نه و ب خو ب نه وژي شيوه ي نينه، نه وژي هاتيه وه سفکرن. بو نمونه ل ده مي کچه کا بلند ب به ژنا دار چناري دهيت ه وه سفکرن، يان ل ده مي بو مه به سته جه ختکرن تشته بهيت ه زنده کرن يان مه زکرن، وه کو بهيت ه گوتم: (که س د نه وژي جيهانيدا وه کو ته جوان نينه). يان ل ده مي دهيت ه گوتم: (نه وژي کچي سه د سال ل سهر ته مه ني من دريژکرن).

2.2. زنده بيژي و زمانقاني:

فه کولينا زنده بيژيي يا فالايه و گرنگيه کا پيدفي پي نه هاتيه دان و يا پشتگو ه هاتيه ييه ب به راورد ب هنده ک بواري د ز زمانقانيي (Kreuz and Richard, 1995, 159). د نه وژي بواري دا (مورا)

دبژيت: د ناف زمانقانييدا کيم فه کولين ل سهر زنده بيژيي هاتينه نه نجامدان، چونکي و هسا ته ماشه ي زنده بيژيي هاتيه کرن، کو زنده بيژي ميتافوره کا کلاسيکيه و سهر ب فه کولينا په وانبيژييه، ژبه ر هندی گرنگييدانه کا رژد ب فه کولينا زنده بيژيي د بواري زمانقاني و ده رووناسي و فه لسه فه و په خنه يا نه دبيدا نه هاتيه دان (Mora, 2004, 15).

(ليچ) نامازه يي ب هندی دهه ت، کو زنده بيژي ب تني ده ربينين ميتافوري په وانبيژي نينن، به لکو سيما و سيفه ته کا به ربه لافه بو بکارهينان زماني روژانه و زنده بيژي دشيت خودان پيکه اته کا سوژداری بيت ژبو تيگه هشتنا واتايي. نه و ب ساده و ساکاري سهرده ريي ل گه ل وه سفا سهر بوري ناکه ت، به لکو سهرده ريي ل

- ترؤمبلا ته يا همی بویاغ ، بی هفرکی سرنجراکیشترین ترؤمبیله ل سهر ئاستی جیهانی.

- خانیبی ټه وی یی ئاخی، خوشتین و جوانترین خانیه د ناټ ئافاهیبین پایته ختیدا.

ب- ب ریکا وهکیه کیی: وهکو:

- ټه وه عمری گوزییه.

- ټه وهکو پاشایانه د حوکمیدا.

3- مه زکرنه قهباری بره یی: وهکو:

- ټه ز عمری خو همیبی دی ل هیقییا ته بم.

- همی ټه فسه ر دلره قن.

4- هیزا داهینانی: وهکو:

1- قهبارهی ژورا نغستنا سارای ب قهبارهی کورنوالیه⁽¹⁾.

ب- هر په یقه کا تو بیژی یا دروه، بگره ژ...و...و....

د هر دوو رسته یین ل سهریدا پینگافه کا داهینانی تیدا هه به، کو ژ ټه وان پيقه رین بو (قهبارهی ژوروی)، بکارهینانا زمانی بو گوتنن

دروه) ههین دهریازدیت و ژی دویر دکه فیت. ل گه ل هندی ژی زیده بیژی د ټه فان رسته یاندا هه به، چونکی گوهداری رسته یا (أ) د

شیا نا ټه ویدا هه به، دریز و فره هییا ټه وی د هزارا خوډا ته خمینکته، به لی ټه وی رسته یی ره هه ندین ژوروی وه سا نیشان نه دایه. دیسان ل

دهمی گوهداری رسته یا (ب) ټه وی ژی شیا ن هه نه، په یف و دهرپینن راست یان رازیکه ر ژیکجودبکته، به لی ئاخفتنکهری سنور

به زانده کا زیده بکارهینابه و همی په یقین ټه وی ب دروه نیشاندینه (Carston & Wearing, 2015, 28-29).

4.2. تاییه تمه ندیبین زیده بیژی:

ل خواری دی هول هیته دان، چه ند تاییه تمه ندیبین زیده بیژی بهینه دیارکرن:

1- زیده بیژی دیاره به کا چیژداره بو راستیی، کو ب گه لک شیوه یان تشتی سالوخذکته.

2- رولی ریزمانی فره نگی بو زیده بیژی ټه فان بابه تان ب خوټه دگریت: (دهرپینن ژماره یی، دهرپینن چه ندییا جهی و هه فالنافین

دوویاتکری. ههروه سا پله یا به راورد و بالا و هه فالکارین بره یی... هتد) (McCarthy & Carter, 2004, 157).

3- دهرپینن زیده بیژی بارا پتر هه بوون و پویدانان ب ریکین گه لک زیده بیژ وه سفدن و ټه فه یه که یین زمانیبین وهکو: (ب ته مامی،

همی جارن، هر که سه کی... هتد) ب خوټه دگریت.

سیمای سهرکی بو زیده بیژی هه لسه نگانده. ټه فجا چ هه لسه نگاندا ټه رینی بیت یان هه لسه نگاندا نه رینی بیت و ب حوکمی

سروشتی زیده بیژی بو وه سفدن یان نواندنا تشته کی یان حالته کی، ئاخفتنکهر دینیت و دزانت کو ټه وه لویستی

وه سفدکته پتره یان مه زتره ژ ټه وی تشتی هه ی. فه گوه استنا ټه فی هه لسه نگاندا ټه رمانجا سهره کییا ئاخفتنا زیده بیژه، به لی کاریگه رییا

هه لسه نگاندا چیډبیت گریډانه ل گه ل گروپه کا هه مه جوړ ژ پروسیسان یان بابه تین پراگماتیکی هه بیت (Carston & Wearing, 2015, 26).

پیډقییه ټه و چه نده بهیته دیارکرن، کو ب تنی ټیک میکانزم یان بابه ت نینه، کو بشیت هه می حالته تین زیده بیژی شروټه بکته، به لی ل گه ل

هندی زیده بیژی ب ریکا گروپه کا ژ بابه تین پراگماتیکی یین سهره بخو کاردکته. ب واتایه کا دی ټه و ئاخفتنکهری زیده بیژی

پیشکیشدکته، دشیت ب ئاشکه رای بزانیت و دشیا نا ټه ویدایه کاریگه رییا هه لسه نگاندا ده ستنیشانکری ب ده ستفه بهینیت، کو ټه و

تاییه تمه ندییا زیده بیژی، ټه وژی ب ریکا راستفه کرنا واتایا وه سفی. چ ب ریکا بکارهینانه کا ئاسان بیت یان ب ریکا فه گوه استنا واتایه کا

پتر ئالوز بیت. هر وهکو د میتافوریدا دیاردیت یان ب ریکا پشتبه ستن ل سهر فه گوه استنا بره یه کا به رچاټ بیت بو تشته کی

مه زتر یان ب ریکا هیزا داهینانی بیت (Carston & Wearing, 2015, 26).

که واته، ل دویف دیتنا (کارستون و ویرینگی) زیده بیژی ب چه ند ریکان کاردکته. وهکو:

1- زیده بیژی ب شیوه یی راسته وخو: دفریدا زیده بیژی ب ریکا بکارهینانا پرپیژ (به فره هرکنا تیگه می) ب ده ستفه دهیت، کو دبیژنی

زیده بیژیا فه بر. وهکو:

- من مه لایین وتار بو راستفه کرنی هه نه.

- من مه لیون په رتوک یی خواندین.

2- زیده بیژی ب شیوه یی نه راسته وخو: ټه ف شیوه یه ب ریکا میتافوری ب ده ستفه دهیت. دفریدا بو شاهیه ک د ناټه را چه واییا

وه سفدن تستان و چه واییا زانینا تستاندا هه یه (Carston & Wearing, 2015, 26-28). وهکو:

- ټه و گورگه.

- ټه و به فره.

أ- ب ریکا سفکاتیکرنی:

وهکو:

⁽¹⁾ کورنوال-Cornwal: ناټی گزیرته کییه.

4- گه له ك جاران په يوه ندى د ناقبه را دهرپرېنا زېده بيژى و اتايا مه به ستداردا هه يه. وه كو:

- ل خوارنگه هې يا سارېوو، نه ز قه رسيم.

د نمونه يا ل سهريدا دهرپرېنا (قه رسي) سهر ب هه مان بواري (پله يا گه رميښه) يه، كو دڤيريدا اتايا مه به ستدار(گه له ك سار) ه.

5- دووباره كرن و به راودكرن دوو سيمايين پيڅكها تا سينتاكسينه و پوله كي ديار د زېده بيژييدا دبين. ب نه في په نكي (44-40 Claridge,2011):

ا- دووباره كرن:

وه كو:

- نه موي گه له ك و گه له ك كرېم ل سهر كي كي دانا.

ب- به راودكرن:

وه كو:

- نه ز خو ژ كناري دويردنيځم وه كو ژ نيش و كارساتان.

6- زېده بيژى بنه مايي چه وايي دبه زينيت و دهر كه فتها ناخفتني ديار دكه ت.

7- واتايا مه به ستدار د زېده بيژييدا واتايا حه رفي نينه، به لكو خودان واتايه كا ميتافوريه (Leech,1969,168-170). هه روه سا د زېده بيژييدا جوداهي د ناقبه را قه باره يي پيشكيشكري (واتايا حه رفي) و مه به ستداردا هه يه، كو واتايا پيشكيشكري مه زنتو و پتره ژ واتايا مه به ستدار (Burgers & etal,2016,166). وه كو:

- نه ز نه ه دهه پوزه ل فيري ل هيښيا ته راوستيايمه.

د نمونه يا ل سهريدا زېده بيژى ب ريكا (دهه روزه) ان په پدابويه، كو نه هه واتايا پيشكيشكريه و پتر ژ واتايا مه به ستدار، چونكي واتايا مه به ستدارا نه وي (ماوه كي دريژه)، به لي كي ميره ژ دهه پوزان.

8- زېده بيژى نواندنه كا هه له بو واقعي پيشكيشدكه ت و د هه مان دهمدا ناماژه يه بو حاله ته كي راست ل دور دايشه به كي (Leech,1969,166-167).

9- زېده بيژي پيښه ره ك هه يه و پيښه يه گه نكه شكرنا نه وي ل دويڤ ژيډه ري جوري به پته كرن، دكو ژ دهست دهرنه كه قيت و نه بيته بابه ته كي به رولا (Burgers & etal,2016,166).

10- دهه وروبه ري پوله كي ديار د دياركنا زېده بيژييدا هه يه، چونكي جوداهي د ناقبه را نه وا ب حه رفي ده پته گوتن و نه وا راسته قينه دا هه يه (Claridge,2011, 12).

11- زېده بيژى نالافه كه بو قه گوهاستن و ناماژه پيدانا سوژين تاييه ت. نانو زېده بيژى دهرپرېني ژ هيژا سوژدري دكه ت (20 Claridge,2011).

12- زېده بيژى بو مه زكرنا بابه تين دياركري يان بريارين به هادار ده پته بكاره ينان، كو كار ژ بو به يژكرنا به رگري يان هيژكرنا ناخفتنكهرى دكه ت. هه ر د نه في بواري دا (كلارچ) دياردكه ت، كو

(مه زكرن) دهرپرېنه كا زمانيه بو زېده بيژي و به اي تشتي وه كو خو ناهي ليت. ديسان زېده بيژي ديخپته د ناف دهرپرېنين ره وانبيژييين بكاره اتيدا دكو بگه هيتي نارمانجي و نه و ديژيت: (مه زكرن) بره و ته قديري دكه ته د پله يه كا به رزدا، كو ژ پله يه كا نرم به ره ف پله يه كا به رز دبه ت (Claridge,2011, 9). وه كو:

كچ: به ژنا من چه وايه؟

كوپ: دارا چناريه.

د دانوستاندنا ل سهريدا دانوستاندن د ناقبه را (كچ و كوپ) يدا پويديه، كو كچي فايه پرسيارا به ژنا خو ژ كوپي بكه ت و كوپي ب دهرپرېنه كا زېده بيژ به رسفا كچي دايه و بلنداهيا به ژنا نه وي ب دريژاهيا دارا چناري سالوخدايه. بيگومان نه هه ژي مه زكرنه، چونكي چ كچ و مروڤ به ژنا نه وان ناگه هه ندى بلنداهيا دارا چناري.

5.2. نه ركين پراگماتيكي يين زېده بيژي:

د شياندايه نه ركين پراگماتيكي يين زېده بيژي. د نه فان خالين ل خواريدا به ينه دياركرن:

1- زېده بيژي واتايه كا هه لسه نكپنه ر يان خودان هه لسه نگاندن هه يه، كو ب قه گوهاستن و نازراندنا هه ست و سوژان رادبيت. ديسان وه سا ته ماشه ي هه لسه نگاندي ده پته كرن، كو زارافه كي ته قگره، دهرپرېني ژ هه لويستي ناخفتنكهرى يان نفيسه رى به رامبه ر دپتنه كي يان هه لويسته كي يان بابه ته كي كو ل سهر دناخفيت دكه ت (Henkemans, -, 6). هه روه سا بكاره ينانا زېده بيژي ژ لايي ناخفتنكهرى يان نفيسه ريفه دبپته نه گر، كو وه ل هه ست و سوژين مروڤي به پته كرن، كو گه له كي يي به رچاډ و دياربيت، نانو وه ل دكه ت، كو هه ست و سوژين ناسايي نه مينن، چونكي "زېده بيژي كويراتيا سوژي دياردكه ت" (Bullinger,2010,7).

2- جه ختكرن نه ركه كي سهره كي و گه له ك به ربه لافه بو زېده بيژي (Fogelin,1988,13). زېده بيژي نالافه كه بو جه ختكرني بكارده يت و وه سا زاناريي ده ينپته پيش، كو يا گرنگه، له وا تشتي مه زندكه ت، نه هه ژي بو سروسني زېده بيژي دزفريت، چونكي "زېده بيژي سنوور به زانده كا زېده د سالوخكرنا تشيدا هه يه" (Bullinger,2010,7).

3- زېده بيژي گه له ك جاران ب مه به ستا ره خنه گرتن و ستايشكرني بكارده يت. ب نه في په نكي ل خوارى:

ا- ره خنه گرتن:

وه كو:

- ته چ ناف نه هيلاينه زه لال.

- ته گوند سه رنيك و بن نيك كر.

ب- ستايشكرن (په سنكرن):

وه كو:

- تو شيري و پاشايي شيري.

-نه يڼوکه کا ته ب هه می کچين جيهانی دهنيت.

4- زیده بيژي بو گلهک مه به ستين ره وانبيژي يين جياواز دهيتته بکارهينان.

5- زیده بيژي چيدبيت هست و سوزين نيگه تيف و پوزه تيف د هه مان دمدا فه بگوهيزيت و دي پتر يا نه کتيف بيت ل ده می ب شيوه کی نه راسته وخو دهيتته پيشکيشکرن(-, Henkemans, 10). وه کو:

-کس د جيهانيدا وه کی نه وی يی شاره زا نينه.

دقيريدا زیده بيژي دشيت د هه مان دمدا هست و سوزين نيگه تيف و پوزه تيف فه بگوهيزيت، نه فجا نه گهر ب ترانه فه بهيتته گوتن، دي يا نيگه تيف بيت، به لي نه گهر نه و زیده بيژيه ب راسته قينه بهيتته گوتن، ل نه وی ده می دي هست و سوزين پوزه تيف فه بگوهيزيت. نه فجا ديارکرنه نه فان مه به ستين نه راسته وخو و فه شارتی دي ب ريکا نه وی دهوروبه ری بيت نه وی د نافهر ناخفتنکری و گوهداريدا هه يه.

يان چيدبيت زیده بيژي ب جودا جهختی ل سهر کاريه گريه کا نيگه تيف يان يا پوزه تيف و خوش د ناخفتنيدا بکته (Voltadewi, 2014, 4).

6- زیده بيژي تشتی مه حال پيشکيشدکته يان زانياربيين زیده ددهت (Bullinger, 2010, 7). وه کو:

-خانيبي نه وی يی ل بهر په ری نه سماني.

دقيريدا زیده بيژي هه يه، چونکی تشته کی مه حاله خانی ل بهر په ری نه سمانان بيت، خو بلا چوند يی بلند بيت. نه فخرخاندا مه حال زیده بيژي په يداکريه.

7- زیده بيژي پوله کی ديار د سهره نجراکيشانا تاکه که ساندا هه يه. ب واتايه کا دی بکارهينانا زیده بيژي دبيتته نه گهری په يداکرنه هه قدری يان به روڦاژي، نه وژی ل ده می وده سفا تشته کی ب شيوه يه کی زیده رو دهيتته کرن و تشتی دی ب شيوه يه کی ناسايی دهيتته پيشکيشکرن، د نه فی حاله تيدا به روڦاژي يان هه قدريه کا مه زن په يدابيت و نه ف تکتیکه بو سهرنجراکيشانا خه لکی يان تاکه که سان دهيتته بکارهينان (Bullinger, 2010, 7). وه کو د نه فان هه روو نمونه ياندا دياردبيت:

ا- تو مروڦه کی باشی. (دهرپرینه کا ناساييه)

ب- تو مروڦه کی، کهس وه کو ته باش نينه. (دهرپرینه کا زیده بيژه)

8- وده سفا تشته کی يان رويدانه کی يان هه سته کی ب شيوه کی ژ سنووی هه ی زیده تر دکته. ديسان بو ديارکرنه سالوخه تانژی دهيتته بکارهينان، نه وژی داکو جهختی ل سهر سيما يان سيفه ته کا ديار بکته (http://www.wisegeek.org...). وه کو:

-نه فچ چاقين غه زالانه ته هه يين؟

د نه فی نمونه يا ل سهريدا جهخت ل سهر سيمايه ک ب شيوه يی زیده بيژه هاتيه کرن. نه وژی چاقن، کو دايه پال چاقين غه زالان.

9- هه چوند باراپتر زیده بيژي پيخه مهت جهختکرنی دهيتته بکارهينان، به لي هندهک جارن پيخه مهت سفکاتیکرنی ژي دهيتته بکارهينان. نه فجا نيک ژ نه رکين جيهانی يين زیده بيژي، کو ژ لايی هندهک که سين گالته جار بکاردهيت سفکاتیکرنه (Draitser, 1994, 135). وه کو:

-ب راستی دهستين ته هندي کاريتان ستويرن.

د نه فی نمونه يا ل سهريدا هه چنده زیده بيژي تيدا هه يه، به لي نه و زیده بيژيه ژ پيخه مهت سفکاتیکرنه، چونکی د نمونه يا ل سهريدا سفکاتی تيدا هه يه، نه وژی نه وه، کو دهستين که سی بهرامبه ر ب ستويراتييا کاريته ی وده سفکريه و وه کی نه م دزاین چ دهست ب نه فی ستويراتييا نين. نه ف رسته ژي چيدبيت ژ نه نجامی کارفه دانه کی هاتيهتته گوتن.

10- جهختی ل سهر خاله کا ديارکری ب شيوه کی نه فقهست ژ بو مه به ستين ديارکری دکته.

11- نيک ژ نه رکين دی يين زیده بيژي نه وه، کو زیده بيژي ژ بو نارمانجين رازیکرنی دهيتته بکارهينان. نه وژی نه وه، کو گلهک ژ دهرپرینن زیده رو دبارنه ب هندهک نه دياربييفه. ل ده می دهرپرینن وه کو (چرخ)، (مهليون)... هتد دهينه بکارهينان نامازه یی ب بره يه کا راسته قينه نادهت و نه ف نه دياربييه چيدبيت د بهرزه وه ندييا ناخفتنکريدا بيت (Claridge, 2011, 209).

12- نه که کی دی ژ نه رکين زیده بيژي، ياربيپکرنه. نه فه بریتيه ژ پيرابونا شيوه يه ک ژ شيوه يين دهسته لاتا سهرداب نه وژی ب ريکا ياربيکرن ب په يقان. نانکو ياربيپکر وه ل که سين دی دکته، کو باوره بکن يان هندهک کاران بکن، کو د خزمه تا بهرزه وه ندييا ياربيپکراندا بيت و دژی بهرزه وه ندييا نه وان که سان بيت نه وين ياری ل گه نه وان هاتيه کرن (Van Dijk, 2006, 360-362).

وه کو:

-تو بو شولی بقری.

د نه فی نمونه يا ل سهريدا ناخفتنکری په نا بريه بهر زیده بيژي ب ريکا بکارهينانا په يفا (بفر) کو د نه فی نمونه ييدا نه و په يف ب واتايه کا ميتافوری بکارهاتايه و ناخفتنکری ياری بکارهينانا په يفی کرييه، چونکی د بنه رتدا په يفا (بفر) ناميره که بو برينا داران بکاردهيت، به لي دقيريدا ناخفتنکری بو بهرزه وه ندييا خو يا تايهت و بی بهرچاڦ وهرگرتنه بهرزه وه ندييا گوهداری وه ک په سته ک بو زيره کييا گوهداری بکارهينانا دا پتر بشيت کار و شولی خو بکته.

6.2. هوکارين بکارهينانا زیده بيژي:

نه فین ل خورای چوند هوکاره کن، کا بوچی خه لک زیده بيژي بکاردهين:

ټه وي که سي کيم نيشانېدهت. وهکو ل دهمي که سه کی بهرپرس
پاره يه ک زور دزيبیت و که سه ک د پشقتانیا ټه ويدا بيژيت:
- مروڦي بهرپرس دقيت ټه و دسته لاتداری هه بيت هنده
پاره يان بهم زخيخت.

د ټه ڦي نمونه يا ل سهريدا ټاخفتنکاري تاوانا دزيکاري ب بجويک يان
ب کيم نيشاندايه و ټه و ب خو و هسا نينه، به لي که سي گوهدار دي
تيگه هيت ټه و کاره و هسا بي بجويک نينه، به لکو مه زتره يان پتره ژ
ټه وي چه ندي ټه و ټه و ديژيت، له و ب زنده بيژي دهپته هژمارتن،
به لکو ل ڦيري ټاخفتنکاري ب تني ټو کيمکرنا تاواني هه ولدايه بابته تي
بجويک يان کيمکه ت.

5- ژبو مه زکرنا بابته تي يان تشتي: زنده بيژي ټو مه زکرنا
بابته تي ديارکري يان بريارين به هادار دهپته بکاره يان، کو کار ژبو
به زکرنا بهرگري يان هيرشکرنا به رامبهري دکته يان ټو هه
مه به سته کا دي. هه ر د ټه ڦي بواريدي (کلارچ) ديار دکته، کو (مه زکرن)
دهرپينه کا زمانيه ټو زنده بيژي و بهاي تشتي وهکو خو ناهيليت.
ديسان مه زکرن زنده بيژي دټيخته د ناڦ دهرپينين پره وانبيژييين
بکاره اتيدا داکو بگه هپته نارمانجي و ټه و ديژيت: (مه زکرن) بره و
ته قديري دکته د پله يه کا به زدا، کو ژ پله يه کا نزم به ره ڦ پله يه کا
به رز دبه ت (Claridge, 2011, 9). ب ټه ڦي په نگی:

أ- مه زکرن ژبو بهيرکرنا بهرگريي:
وهکو:

مارک: ټه و يا قه له و نينه.

جوان: ټه ز ژي وه سا مه.

مارک: ټو يا وه سا نيني.

ټانون: يا پوهن نينه.

هيلين: ټه ز دزانم ټه و يا قه له وه.

جيني: ها ټه و يا هه ستي گره، ما نه هوسايه؟

هيلين: ټم ټم.

جوان: ټه ز يا ب خو ڦه مه.

په يفا (ب خو ڦه) ب واتايا پزيشکی و ژ لايي ته ندروستيفه به ره ڦ
کيشه يه کا زنده يه و هه تا نهوژي ټه ڦ په يفه ټاماژهي ب پله يه کا ديار
ژ قه له ويبي ددهت و پشتي په تکرنا ټاخفتنا مارکی: " ټو يا وه سا
نيني. " ل ټه وي دهمي په يفا (ب خو ڦه) وهکو هيرکرنا بهرگريي زخو
ژ لايي جوانيفه هاتيه گوتن، ټه وژي مه زکرنه کا ب خو رتيه ټو
زه عيف و لاوازيا کيشه يا له شي (Claridge, 2011, 9).

ب- مه زکرن ژبو هيرشکرنا بهرامبهري:

وهکو:

- ټه گه ر ټه و بهپته سهر ټه ردي مه، دي دونايي ل ټه وان
تاريکه م.

1- ژبو گه هاندنا سيمايه کي ديارکري: هنده ک جارن هنده ک
که س زنده بيژي بکاره يان، ژبو هندي داکو زيره ک و شيانا خو
دياريکن، کو دشين هه ر کاره کی بکن (myself.com...
http://www. 2 know). وهکو:
- ټه ز دي ټو ته هه تافي پاره وسستينم.

د ټه ڦي نمونه يا ل سهريدا، ټاخفتنکاري زنده بيژي ټو ټه وي مه به ستي
بکاره يان يه داکو ټو گوهداري ديارکته، کو ټه و خودان شيان و
زيره که و پيخه مه ت ټه وي، ټه و دي هه ر کاره کی ټه نجامدهت هه تا
ټه وي راده کی هه تافي پاره وسستينيت و هه ر ټه ڦي چه ندي زنده بيژي
د ټاخفتنا ټه ويدا په يداکريه.

2- ژبو چه سپاندنا تشته کی: ل دهمي که سه ک هه ست ب هندي
بکته، کو که سين دي که رب ل ټه وي ڦه دن، ټه و چيدبيت ژ بهر ټه ڦي
چه ندي زنده بيژي د ټاخفتنا خوډا بکاره يان، ټو هندي داکو
بچه سپينيت کو که سه کی باشه و نه هوسايه هه ر وهکو خه ک
ديژن (http://www. 2 know myself.com...). وهکو:

- من پوژي هزار جارن هيفي ژ ټه وان دکر، به س شهري
پاره وسستين.

د ټه ڦي نمونه يا ل سهريدا ټاخفتنکاري پيخه مه ت ټه وي چه ندي په نا
بريه بهر زنده بيژي داکو هه ست و شيانا خو ديارکته، کو که سه کی
باشه و ټه وي خير دقيت، له و ټه وي ديارکريه، کو ټو مه به سته شه ر
پاوستاني پوژي هزار جارن هيفي ژ ټه وان دکر. ټه چا گرييا (هزار
جارن) زنده بيژي په يداکريه، چونکی بيگومان ټه وي کيمتر ژ ټه وي
ژماره يا ديارکري هيفي ژ ټه وان کريه.

3- ژبو پالپشتيا بوچوونا خو يا تايه ت: ل ڦيري زنده بيژي
شيوه که ژ شيوه يين سهر دابرنی ژبو رازيکرنا که سان بهرامبه ر ديتنا
خو، چونکی ټيک ژ کاره يان زنده بيژي ټه وه، کو دهرپينين
زنده بيژي ټو مه به سته رازيکرني بکاره يان (Kelei, 2016, 6).
وهکو:

- هه ر دندکه کا که نمي مه هندي قه سپه کييه.

د ټه ڦي نمونه يا ل سهريدا ټاخفتنکاري هه ولدايه گوهداري سهر دابيت
و ټه وي رازيکته، کو که نمي ټه وان باشترين گه نمه و هه ر دندکه کا
ټه وي هندي قه سپه کييه و هه ر ټه ڦي چه ندي زنده بيژي په يداکريه،
چونکی چ دندکين گه نمي ب ټه وي قه باره ي نين، به لي ل ڦيري ټو
مه به سته رازيکرن و سهر دابرنی گوهداري پالپشتي ټو بوچوونا خو ب
ريکا زنده بيژي کريه.

4- ژبو کيمکرنا بابته تي يان تشتي: هنده ک جارن زنده بيژي دهپته
بکاره يان پيخه مه ت هندي داکو ټه وي تشتي يان بابته تي کيمتر
نيشانېدهت ژ ټه و هه ي يان ژ ټه و پويدي. وهکو ل دهمي که سه کی
تاوانا که مه زکر بيت و ټاخفتنکاري ژ بهر مه به سته کا ديارکري، تاوانا

ماککارس و کارتهري چه ند پيقه ره کان بو ده ستنيشان کرنا زيده بيژي ددانن، نه وژي نه فنه:

1- نه گونجان ل گه ل ده وروبه ري: دفتريدا گوتنا ناخفتنکري ل گه ل ده وروبه ري گشتي د حاله ته کي ناويزه دايه.

2- بزماه نديا گوهداري: گوهدار کارليکري ل گه ل په فتاري پالپشت دکته، وه کو پيکه نيني يان به شدارييه کا پتر د هه فدرتيا واقعيدا دکته.

3- هه فدرتيا واقعي، ل فيري گوهدار ده ربرپين ژ نه فني جوري وه کو دره وهرناگريت، ل فيري گوهدار بي ته حدی نه وي گوتني ب ناشکرا وهردرگريت، نه وا هه فدرتيا واقعي بيت.

4- جيها نا شوي: ناخفتنکري و گوهدار د نه فني جيها نديا تشتي مه حال د ناخفتنکري نه نجامدهن، کو ب ريکا زيده بيژي نه ف رويدانين مه حال دهينه ده ربرپين.

5- شيانا رافه کرنا تشتي مه به ستار: دشياندا هه يه، زيده بيژي په يوه ندي ب کرده يا ناخفتني يا نه نجامد ايقه هه ين بهينه شروفه کرن، کو نه ف زيده بيژي ل دويف ده وروبه ري خو دهينه رافه کرن.

6- دارشتنا حاله ته کي زيده ره و جه ختکري: ل فيري جه ختکرن ب ريکه کا زيده ره و ده ربرپين تري دهينه کرن. وه کو بکاره يانا سيفه تين: (پ و بي دوماهيك) يان نه ف جه ختليکريين زيده ره و وه کو نيزيکي يان ب گشتي يان بکاره يانا ژماره يين نه دوست.

7- رافه کرنا جهي: به لگه هه يه، کو رافه کرنا جهي د چارچوغي دانوستانديا ب ده سته دهيت، کو دفتريدا جيها نا مه حال و دهنگويين هه فدرت بو واقعي ب شويه کي گونجاي ب ده سته دهيت (Mccarthy.M & Carter.R,2004, 162-163).

8.2. زيده بيژي و به شين ناخفتني:

زيده بيژي هر وه کو به ري نوکه هاتيه ديارکرن، ديارده يه که بو جه ختکري، تشتي مه زندکته يان به رفره هده که ت.

د شياندايه ده ربرپيني ژ زيده بيژي بکين، نه وژي ب ريکا پتريا به شين ناخفتني، کو نه ف پيقه ب کليک و پيقه رين ديارکرن زيده بيژي دهينه نياسين، به لي دفتريدا ده وروبه ري پولي خو د نه فني چه نيدا دبنييت. ب نه فني په نگی ل خوراي:

أ- نا ف:

په يقين سر ب پولا ناقيه دشين ببه کليک بو زيده بيژي. وه کو ناقتين: (چرخ، سال، تمه ن، خوين، پورگار، دوماهيك، متر، گه... هتد.) وه کو د نه فني نمونه ييدا ديارديت:

- خوين د له شي من ژ تر سادا نه ما.

زيده بيژي د نمونه يا ل سرديا ژ نه نجامي په يقا (خوين) دروستبويه، کو نه و په يف نا ف.

ب- هه قالنا ف:

د نه فني نمونه يا ل سرديا مه زکرنا بابته تي ب مه به ستا هيرشبرني ژ خو هاتيه بکاره ينان، چونکي وه سا ديارکري، کو نه و بهينه سر نه ردي نه وان، دي دنيايي ل نه وان تاريخه ت، نانکو (دوني ل نه وان تاريخن) مه زکرنا بابته تيه ب ريکا هيرشکري و نه فنه دبته زيده بيژي، چونکي پتره ژ نه و نه و ل گه ل نه وان نه نجامده ت.

ج- مه زکرني بو هر مه به سته کا دي:

وه کو:

کچ: به ژنا من چه وايه؟

کور: دارا چنارييه.

د دانوستاندا ل سرديا، دانوستاندا د ناقه را (کچ و کور) پيدا رويدايه، کو کچي فايه پرسيارا په ژنا خو ژ کور بکته و کور ب ده ربرپينه کا زيده بيژي به رسقا کچي دايه و بلندا هيا به ژنا نه وي ب دريژا هيا دارا چناري سالوخدايه. بيگومان نه ف مه زکرنه وه کو په سنه ک هاتيه بکاره ينان، وه سا په سنا کچي کرييه، کو په ژنا نه وي هندي په ژنا دارا چنارييه، کو د بنه رتدا چ کچ و مرو ف به ژنا نه وان ناگه هه ندي بلندا هيا دارا چناري.

7.2. زيده بيژي و تيورا ريزگرتني:

(براون و ليقتسن) به حسي په يوه نديا د ناقه را زيده بيژي و ريزگرتني د کرينه، ب ديتنا نه وان زيده بي به شه کي سره کيه ژ ريزگرتنا نه ريني. نه فنه زي نه وي چه ندي دگه هينيت، کو ريزگرتنا نه ريني و نه ريني هه نه، کو ل خوراي دي هه ولده ين، نه فان هه دو تينگه هان ديارکيه ين:

1- ريزگرتنا نه ريني: نه فنه برتييه ژ هر په فتاره کي مه به ستار کو کار ل سر ديارکرن گريگييدانا ناخفتنکري ب گوهداريه دکته و ب نه فني چه ندي کار ژ بو باشکرنا په يوه نديا نيزيکي و قياناي د ناقه را ناخفتنکري و گوهداريدا دکته.

2- ريزگرتنا نه ريني: نه فنه ده رنه نجامي مه به سته کيه، ژ پيخه مه ت ديارکرن هندي، کو ناخفتنکري نه قيت تشتي تاييه ت ب گوهداريه به زينيت، نه فجا ل فيري هه ولدان دهينه کرن، کو تينگه هي دويراتيبي د ناقه را ناخفتنکري و گوهداريدا بهينه پاراستن (9-2011, Duny).

(10).

پيدفييه نه وي چه ندي بيژين، کو هوکاريين جفاکي پتر پوهن و کاریگه رترن د کاره يانا زيده بيژي د ريزگرتني (Duny, 2011, 10). نانکو هوکاريين جفاکي پتر نه کتيف و پوهن ترن د کاره يانا زيده بيژي د ريزگرتني د نه فنه زي سيمايه کي گرينگه، کو ديارده يا زيده بيژي بو مه به سته کا جفاکيا ديارکري دهينه به رجه سته کرن (Guest, 2004, 9).

- ده ستنيشان کرنا زيده بيژي:

9.2. دهستنیشانکرنا زیده بیژیی:

(ماککارس و کارته) ی چنډ پیڅه رهکان بؤ دهستنیشانکرنا زیده بیژیی دادن، نه وژی نه فنه:

1- نه گونجان ل گهل دهوروبه ری: دڅیریدا گوتنا ناخفتنکری ل گهل دهوروبه ری گشتی د حاله ته کی ناویره دایه.

2- رزامه ندییا گوهداری: گوهدار کارلیکرنی ل گهل په فتاری پالپشت دکته، وهکو پیکه نینی یان به شدارییه کا پتر د هه فدرییا واقعیدا دکته.

3- هه فدری واقعی، ل فیری گوهدار دهربرینن ژ نه فی جوری وهکو د ره وهرناگریت، ل فیری گوهدار بې ته حدی نه وی گوتنی ب ناشکرا وهردگریت، نه وا هه فدری واقعی بیت.

4- جیهانا ناشوپی: ناخفتنکری و گوهدار د نه فی جیهانیدا تشتی مه حال د ناخفتنیدا نه جامددهن، کو ب ریکا زیده بیژیی نه ف رویدانین مه حال دهینه دهربرین.

5- شیانا رافه کرنا تشتی مه به ستدار: دشیاندا هه یه، زیده بیژیین په یوه ندی ب کرده یا ناخفتنی یا نه جامدایه هه یه بهینه شروفه کرن، کو نه ف زیده بیژیی ل دویف دهوروبه ری خو دهینه رافه کرن.

6- دارشتنا حاله ته کی زیده ره و جه ختکری: ل فیری جه ختکرن ب ریکه کا زیده ره و دهربرین ری دهینه کرن. وهکو بکارهینانا سیفه تین: (پر و بې دوماهیک) یان نه ف جه ختلیکریین زیده ره و وهکو نیزیکی یان ب گشتی یان بکارهینانا ژماره یین نه دوست.

7- رافه کرنا جهی: به لگه هه یه، کو رافه کرنا جهی د چارچوڅی دانوستاندنیدا ب دهستنه دهیت، کو دڅیریدا جیهانا مه حال و دهنگوین هه فدر بؤ واقعی ب شیوه کی گونجای ب دهستنه دهیت (Mccarthy & Carter, 2004, 162-163).

(براون و لیفنون) ناماژه یی ب هنده ک ریکین دی یین کیتر دیارکری ددهن، کو بؤ دهستنیشانکرنا زیده بیژیی کیتر د روهن و ناشکرانه و نه و ناماژه یی ب هندی ددهن، کو باراپتر زیده بیژیی ب نه فان ریکان دهیت بکارهینان:

1- ب ریکا ناوازه کا دهنگیا سیمای زیده بیژیی تیدا هه بیت.

2- ب ریکا جه ختلیکرنی.

3- لایه نین دیین زمانی. وهکو (شیوه یین سینتاکسی و فهره نگی و واتای... هتد) دبه نه گری په یدابوونا زیده بیژیی (Brown & Levinson, 1987, 104).

(سپیتزبارت-Spitzbardt) ناماژه یی ب هندی ددهت، کو پتریا نالافین زیده بیژیا گوتاری (ناخفتنی). ب نه فان ریکان ب دهستنه دهیت:

1- ب ریکا په یفین دهستنیشانکری. بگره ژ نافان، هه فالنافان، هه فالکاران، کاران... هتد.

په یفین سر ب پولا ناخفتنی یا هه فالنافیه، نه وژی دشین تیگه هی زیده بیژیی د زمانیدا بگه یین. وهکو هه فالنافین: (دریژ، زور، بلند، مه زن، هه می... هتد)

- هه می قوتای ته مبه لن.

د نمونه یا ل سهریدا زیده بیژیی ب ریکا هه فالنافی چندی (هه می) د نه وی رسته ییدا په یدابوویه، ژبه رکو چیدبیت ریژه یه کا زور ژ قوتای بیان زیره ک نه بن، به لی ل فیری بکارهینانا په یفا (هه می) زیده بیژیی د نه وی رسته ییدا په یداکریه.

ج- هه فالکار:

هه فالکارژی دشیت زیده بیژیی د ناف زمانیدا دروستبکته، وهکو هه فالکارین: (ل سر، ب هچ رهنگه کی، چ جاران، هه رگیز، وهکو بریسییی، وهکو ته لقی... هتد). هه روه سا ل ده می په یفین وهکو (گشت، هه می، خر، زور... هتد) د ناف رسته ییدا دبه هه فالکار چیندی. وهکو:

- تو ل سر زاړوکی من یی که فتی.

د نه فی نمونه یا ل سهریدا زیده بیژیی د رسته ییدا هه یه، چونکی ناخفتنکری نه و که س ل سر زاړوکیین ئیخستیه و نه فه ژی ب ریکا هه فالکاری (ل سر) په یدابوویه.

- نوژدار گشت بیژردان.

د نه فی نمونه یا ل سهریدا زیده بیژیی هه یه، نه وژی ب ریکا هه فالکاری چندی (گشت) په یدابوویه، چونکی ژ نه جامی بیژردانیا نوژداره کی، وه ل ناخفتنکری کریه، کو نه و هه مییان ب بیژردان وه سفبکته و نه فی چندی زیده بیژیی په یداکریه.

د- ژماره:

ژماره پوله کی نه کتیف و دیار د په یداکرنا پرؤسه یا زیده بیژیییدا هه یه. هه ر وهکو ژماره یین: (مه لیوون، هزار، سه د، ملیار، ... هتد). وهکو د نه فی رسته یا ل خواریدا دیاردبیت:

- مه لیوون جاران من ته له فونا ته کر و ته به رسف نه بوو.

د نه فی نمونه یا ل سهریدا زیده بیژیی ب ریکا په یفا (مه لیوون) په یدابوویه کو سر ب پولا ژماریه یه.

ه- کار:

کارژی دشیت بیته نه گری دروستکرنا زیده بیژیی، ب تابه تی ل ده می کار یی لیکدای بیت، وهکو کارین: (بلندکرن، نافاکرن، خرابکرن... هتد) وهکو د نه فان رسته یاندا دیاردبیت:

- ته سه ری کوردان ل دناییی یی بلندکری.

د نه فی نمونه یا ل سهریدا، زیده بیژیی ب ریکا کاری (بلندکرن) یی په یدابووی، چونکی ناشکرایه نه ف په سنه ژ نه جامی هه لچوونه کا زیده ب که سی هاتیبه گوتن و د نه جامدا وهکو زیده بیژیی کی دهیته دیتن.

a-مزرا ژيانی-Idea of life: به حشت و خوشی و چه ز و
ثاره زو.

b-مزرا ته واوبوونی-Idea of perfection: نمونه یی و مه زنی
و نایابی .

c-مزرا مه زانکونی-Idea of splendour: لایینی، به هاداری،
زیره کی، قه شهنگی (Mora,2009,29).

ئه فین ل خواری چه ند نمونه یه کن بو ئه فان بواری ل سهری:

a-کورستان به حشته.

b-تو قوتابییه کی نایاب و نمونه یی.

c-تو که کا پر جوانی.

2- هه لسه نگاننده کا نیگه تیف- negative evaluation:

ئه ف باره دهر برینی ل سهر نه رازیبوون و ره خنه گرتن و رسوا کرنی
دکته و بریتیه ژ:

a-مزرا ناواوه یی-Idea of chaos: ئه فه بریتیه ژ تیکچوون و
گرژبوونی و تیکدانی.

b-مزرا هاوارلی کرنی یان توره بوونی-Idea of shrillness:
ئه فه بریتیه ژ قیزی و گازیکرنان.

c-مزرا خرابیی-Idea of badness: ئه فه بریتیه ژ شه پ و
نه دروست و سهرسخت و نه یارییی.

d-مزرا ترسی-Idea of frightfulness: ئه فه پیکدهیت ژ
ترسگران و هوقانه و مه ترسیدارییی.

e-مزرا توندوتیزی و دهمارگرییی-Idea of violence,
destruction: ئه فه ژ کاره سات و ژناچوون و شه رمزاری و
هه لوه شانندی پیکدهیت.

f-مزرا خه مداری و ئیش و ژانان-Idea of sorrow or pain:
ئه فه بریتیه ژ دلپیغه بوونی و ئیش و ژان و برس و زه حمه تیا هه ناسه
وه رگرتن و سه رنئیشاندنی.

g-مزرا مرن و دوزه خی-Idea of deadliness, hell: ئه فه
بریتیه ژ مرن و کوشتن و دوزه خ و جیهانا ژیر کرنی.

h-مزرا نه هیلانا دهروونی یان مادی و ژده ستدانا کونترۆل کرنی
Idea of physical or psychic abandonment, loss
of control: ئه فه بریتیه ژ بیزه وقی و ئاریشن میشکی و به ره ف
بی هه ست و شیت بوونیه و ژیان ل سهر مادین بیهوشکه ر، نفسی،
نه شیانا به رگری کرنی (Mora,2009,29-30).

ئه فین ل خواری چه ند نمونه یه کن بو ئه فان خالین ل سهری:

a-هه وه وه لات ژنا قهر.

b-من دهنگی خو ب ته فه ئیخت.

c-که س ژ هوی سهره قتر نینه.

d-ئه و مروقه کی درنده یه.

e-ئه ز دی سهری ته په لخنم.

2-ب ریکا بکارهینانا میتافور و وه که کییا ژ جوړی فرهنگی و
ئه فه سهر ب بواری زاستی و اتایقه یه)
(Spitzbardt,1963,278).

هه ر د بواری ده ستنیشانکرننا زیده بیژییدا (فیری) ئامازه یی ب ئه فان
خالین ل خواری دکته و دبیزیت ئه ف خاله د گرنگ بو ده ستنیشانکرننا
دیارده یا زیده بیژیی د نا ف زمانیدا:

1-زیده بیژی زه ق و دیاردیت ب ریکا ئه و فه گوه استن و
وه ره چرخانین د هه لوستاندا رویدهن، ئه فه ژی ب ریکا هنده ک
په یقین و سیمایین دیارگری د نا ف گوتار و فه گوتارانا ئاخفتنیدا
په یادبن. وه کو (ژنیشکه کیفه .... هتد).

2-ده برین ژ زیده بیژیی دهیته کرن، ئه وژی ب ریکیین سنوور
ده رچوونه کا زید تیدا هه بیت. ئه وژی ئه گه ر بهیته هه فبه رکن ل گه ل
حاله تین دی و پروسیسین دی یین جه ختللی کرنی.

3-زیده بیژی دهیته پالپشتکرن ب ریکا ئالافین سینتاکسی وه کو (بار
و بار) و ده ستنیشانکرنین ئالوز. وه کو: (چه مسره کی ب راستی مه زن
زه خم درین) (Ferré,2016,7).

3. زیده بیژی و ناستین و اتایی

1.3. سهره تا:

(لیچ) ل دور تیگه هی تیگه هشتنا زیده بیژیی دبیزیت: بنه مایی
په یوه ندی کرنی د حاله تین زیده بیژییدا، ئه فی چه ندی بو دیار دکته: "
ئوی تشتی بیژه بلا یی چافه ریکری نه بیت، به لی یی ب مفا
بیت" (Leech,1983 ,146).

زیده بیژی زیده تر بابه ته کی پراگماتیکیه، چونکی ده وروبه ر پوله کی
دیار د ده ستنیشانکرننا ئه ویدا دبینیت، به لی سیمانتیک ژی دشیت و اتا
و چه مکی زیده بیژیی ده ستنیشانکته. ب واتایه کا دی زیده بیژی
دیارده یه کا پراگماتیکیه، چونکی لادانی په یادکته. هه روه سا
ئه نجامدانا کرده یه کا زمانیا نه راسته و خو یه، زیده باری هندئ کو
دچپته د نا ف زمانی میتافوریدا، به لی ل فیری گرنگه پرسپاره ک بهیته
دیارکرن، ئه ری زیده بیژیی په یوه ندی ب سیمانتیکیه هه یه؟ ئه ری
ئه م دشین ژ لای سیمانتیکیه ته ماشه ی زیده بیژیی بکه ین؟ بو
به رسفدانا ئه فی خالی دی د ئه فی بابه تی ل خواریدا، ئه ف چه نده هیته
روه کرن:

1.1.3. زیده بیژی ژ روانگه ها سیمانتیکیه:

د پو لینکرننا زیده بیژییدا بو بواری سیمانتیکی، (مورا) ئه فان
حاله تین سیمانتیکی د زیده بیژییدا ده ستنیشاندکته:

1-هه لسه نگانندا پوزه تیف-Positive evaluation: ئه ف
هه لسه نگاننده پزانه ندی و سهر سوورمانا ئاخفتنکه ری یان په سنئ
فه دگوهیزیت و ئه فان بواری سیمانتیکیین ل خواری ب خو فه
دگریت:

f- ٺهوان ٺم ژهر برسی ژناقپرین.

g- ٺهوی ژيانا مه یا کریبه دوزخ یان دلداری مرن نیشا مه دا.

h- ٺهوی پویدانی زهوق ل دهه مه نه هیلا.

3- د ناقبره هلسه نگاندا ٺرینی و نه رینیدا، بواره کی سیمانتیکی ل دور کاریگری و تایبه تیوونی ههیه، کو تیگه هی تایبه تیوی و ناقدری و منده هوشی قه دگوهیزیت. به لی د هه مان دهمدا گریمانا ئیک ژ ٺهوان دووان دهیته کرن، ٺهوی یان تیگه هی ٺرینی یان تیگه هی نه رینییه. بو نمونه به اوریدیا شکاندنه کا مزن به رامبر سهرکه فتنه کا مزن بکه. ٺهه بواره بریتییه ژ:

-مزرا کاریگری و تایبه تیوونی- Idea of impact, singularity کو بریتییه ژ: گورهی، منده هوشی، شوک، کیفخوشی، باوهری پینه بوون، د شیانداندا نینه بو هندئ بچیت، جیهانه کا جیاواز، سهره نجراکیشیی (Mora,2009,30). وهکو:

a- چ شهر وهکو ٺهوی شه پی یی منده هوش نه بوو.

b- کس وهکو ته یا سهرنجراکیش نینه.

ٺهه هر دوو نمونه یین ل سهری ل دویف مزرا کاریگری و تایبه تیوونی یا کس د شین بکه فنه د ناقبره هلسه نگاندا ٺرینی و نه رینیدا. ٺانکو دبیت منده هوش بوونا ٺهوی شه پی ل دویف مزرا کسه کی یا ٺرینی بیت، ٺانکو ٺامازه کرن بیت ب زیره کییی و چیدبیت مزره کا نه رینی په نگه بدهت، ٺانکو ٺامازه کره نک بیت بو خرابی و دهمارگرییی. هر هه مان تشت بو پسته یا ژماره (b) ژی دروسته، کو دبیت هلسه نگاندا کا ٺرینی یان یان نه رینی بو بهیته کرن.

4- بوارئ سیمانتیکییی پاک و پوهنییی- the semantic field of purity: ٺهقان باران ب خوڤه دگریت:

a- مزرا په ها- Idea of completeness: ٺهه پیکدهیت ژ ته مامه تی، په های، پر و گشتگرییی.

b- مزرا جیهانی- Idea of universality: ٺهه بریتییه ژ هه می و هه رده م و ل هه رجه کی، ل هه رجه کی جیهانی، هه رجه کی، هه رجه کی دی، هه می تشت، هه رتشته ک.

c- مزرا نه بوونی- Idea of non-existence: ٺانکو نه چ کسه س، نه چ کسه سین دی، نه چ تشته ک، نه چ تشته ک ژ بلی ٺهوی تشته هه می، ب هچ په نگه کی، ب چ په نگان.

d- مزرا راستییی- Idea of veracity: ٺهه ژی بریتییه ل تشته ب شیوه یی حهرق، ب بیگومانی و ب دوویاتیفه (Mora,2009,30).

ٺهه قین ل خواری چهند نمونه یه کن ل سهر بارین ل سهری:

a- گشت ماموستایین مه د زیره کن.

b- هه رده م قوتابییین قوتابخانه یا مه ژ یین قوتابخانه یا هه وه چالاکترن.

c- ب چ په نگان ٺهه ل گه ل ٺهوی نا نا خقم.

d- بیگومان چ کسه وهکو ٺهوی نا نا خقییت.

5- بوارئ سیمانتیکی یی پیقانی- The quantity/measure semantic field: ٺهه بریتییه ژ هه مان و ٺهوان په یقان ٺهوی بوینه یه که یین پیقانه یی و دابه شی چار پشکان دبیت:

a- پیقانا ده می: یه که یین ماوه یی Time measure: period units: بریتییه ژ دهه جارن، چرکه ک، خو له که ک، دهه خو له کان، دهه مژمژره ک، ٺیقاری، دوو پوژ، پته پنه دانا دوماهی کا هفتییی، ل هفتییی، شه ش هه یقان، هه یف و هه یف و هه یقان، چرخ و چرخ و چرخان.

b- پیقانا درژییی- Length/linear measures : ٺهه بریتییه ژ دوو ٺنج، ٺنجه ک، میتر، گه زان... هتد.

c- دهر برینین دبیین ژماره یی- Other numerical expressions: دوو هزار، چار هزار، نیف مه لیون، مه لیون و نیف، سی سه ده مه لیون... هتد.

d- په یقین بره یی: مزرا سهره فهاتنی (تراکم)- Quantity words: idea of accumulation: ٺهه بریتییه ژ باره ک، باران، کومه ک ژ، پارچه په ک، کیمه ک ژ و گه له کی... هتد (Mora,2009,30).

ٺهه قین ل خواری چهند نمونه یه کن ل سهر پشکین ل سهری:

a- ٺهه دوو پوژ ٺهه ل قیری ل هیقییا ته راوستایمه.

b- هه ر پینگا فه کا ٺهوی متر و نیقه.

c- دهه جارن من ته له فونا ته کر و ته به رسقا من نه دا.

d- ٺهوی مالا هه ژار باره ک ژ ٺهه رزاقی هه یه.

(ماکارسی و کارته ری دیار کرن، کو دهر برینین ژماره یی و بره و سهره فهاتنی ب به ره مه نانا زیده بیژینی گه له که دهوله مند پادین. ٺهوان دبیت، کو بره یا په یقان ب شیوه یه کی تایبه ت، کو ٺه و په یف ٺامازه یی دده نه سهره فهاتنا تشتان ل سهر ئیک. وهکو: جه ماوهر، کومه ک ژ، خره ک ژ، باره ک ژ، ته نین...، کومین...، کو ٺهه ستراتیجیه تین گه له که به ره مه نین ژبو دروستکرنا زیده بیژینی. بوارئ سیمانتیکی یی بره یی، کو شیوه و فوژمین زمانی سروشتی ب خوڤه دگریت. کو پیچه وانه ی دهر برینین ژماره یه، کو دابه شی دوو پشکان دبیت. ٺهوی گریدای مزرا مه زنی و بچوکیکیینییه و ٺهوی ب په نگه دانا په هه نندین جیاواز پادین. وهکو: قه باره- size، ماوه- duration، دویراتی- distance... هتد. ٺهوی ٺهه نه:

أ- مزرا مه زنییی- Idea of greatness : فیل، داینه سوور، زل، گه وره، زه به لاح، پر مه زن (چیا)، تا پاده یه کی مزن ٺهه هه می دبنه

ناخفتنيدا ههيه، چونکي (b) ب ترانهه وهسفا (a) ب (گويا زهمني)کرييه و نهه بهرسفه ژي زنده بيژي تيدا ههيه، چونکي چ کهس ب نهوي قه باره ي نينن، به لي ژي دهپته تيگه هشتن، کو گه له ک يا قه له وه.

4- زانياربيين ئالوگور بين پشکاران ل دور نهوان بابته تين د نافه دهوروبه ريدا هاتينه گوتن. وهکو نه گهر ئيک بيژيت:

– نه گهر ئيک مهليونون دولاران پيشکيشي من بکته، نه ن دي نهوي نه رکي د ماوه يي حهفتييه کيدا جي به جيکه م.

نهه گوتنه د شياندا نينه وهکو گوتنه کا زنده بيژي بهپته وهرگرتن (ههه چهنده بيگومان زنده کرن تيدا ههيه)، چونکي شروقه کرنا نهوي دمپيته ل سهر ناخفتنکهری و گوهداری و ب پشتبه ستن ل سهر زانينا ئالوگور د نافهه را نهواندا دي دياربيت کا گوتنه کا زنده بيژه يان نه (Claridge, 2011, 12-13).

دهوروبه ري پوله کي گرنه بؤ زنده بيژي ههيه و بکارهينه رين زنده بيژي دهوروبه ري بکارهينه رين ژبو دهرپريني ژ و اتاين سوزاريين کاريگر بکن. ههروه سا داکو گوهدار بشين ل نهوان و اتاين بگه من (Christodoulidou, 2011, 144).

ژ داخوازيين سهره کي بؤ زانينا زنده بيژي نهوه، کو گوهدار تيبينيا هندي دکته، کو جوداهي د نافهه را نهوه و تشتي دهپته گوتن و نهوه تشتي د واقعيده ههيه. نهه چا ژبه هندي دهوروبه ري پوله کي سهره کي و قه بپ د شروقه کرنا زنده بيژي تيدا ههيه (12 Claridge, 2011).

ل دهمي زنده بيژي د نافه دهوروبه رين کارليکريدا دهپته بکارهينان، ل نهوي دهمي زنده بيژي جهختي ل و اتاين دهرپري و اتاين کهسي د کارهينانين نهواندا دکته، نهوه ژي نهه نه: جهختن و سفاکتين و نارزهو و کهرب و کين و فيان ل گه ل نارمانجين پاريزهه و ههلسهنگنهه و نهه ههه مي تاييه تمه نديين بهردهوام پويدهن (Christodoulidou, 2011, 150). وهکو د نهفي نمونه ييدا ديارديت:

– نهه زماني نهوي متره کي يي دريژه.

زنده بيژي د نهفي پسته يا ل سهريدا بؤ په يفا (متره ک) دزفريت، چونکي چ مروقه نينن، نهه زماني نهوان متره کي يي دريژيت، به لي نهه زنده بيژي بؤ مه به سته نه فيان و کهرب و کيني بکارهاتيه و ب ريکا دهوروبه ري نهه چهنده پوهن و ديارديت.

زنده بيژي ژبو هه لگرتنا راستيي دهپته بکارهينان و بؤ لايه ني ناماده نه بووي يان به رهه گوهداريه دهپته ناراسته کرن، ل دهمي زنده بيژي بؤ لايه ني سيي يي ناماده نه بووي دهپته ناراسته کرن، گه له ک جارن شيوه يي پرخنه يي وهردگريت (Christodoulidou, 2011, 150). ههه وهکو دهپته گوتن:

(قه باره)، به لي (ماوه) بريتيه ژ: بهردهوام، ههتا ههتايي، ب دريژاھيا دهمي، ههه پوزه کي، ههه پوزان، پتر، تا ههتايي، ب دريژاھيا ژياني... هتد و (ديوراتي) ژي بريتيه ژ: گه له ک، بيسنور، سنور، ب شيوه يه کي يي دوماه يي ژ دويرقه.

ب- هزرا بجويک- Idea of smallness : گه له ک بجويک، پيتا بجويک، سندوقه کا بجويک نهه ههه مي دبه (قه باره). ته نيشته دپته (ماوه) ي و ئيکسه ر ژي دپته (ديوراتي) (McCarthy and Carter, 2004, 170).

2.1.3. زنده بيژي ژ پوانگه ها پراگماتيکيغه:

1.2.1.3. زنده بيژي د دهوروبه ريدا:

گوتن يان دهرپرينين زنده بيژل گه ل و اتاين حهرفي وهکو ئيک نينن، ژبه هندي زنده بيژي پابه ندي دهوروبه ري-Context. ئانکو بؤ ديارکنا و اتاين زنده بيژ دهوروبه ري يي پيدفييه و گرنه و بؤ دهوروبه ري نهه و اتايه ب دهسته ناهين.

ههه چهوا بيت، زنده بيژي به رهه هنديغه دجيت، کو باراپتر د بن کاريگه رييا بارودوخين دهوروبه ري بين ديارکريدا ديارديت. نهه چا نهه گهر بارودوخ پتر يي فهرمي بيت. وهکو کاري يان دانا پارپورته کي بؤ جهه کي ديارکري، ل نهوي دهمي زنده بيژي ب کيمي دهپته بکارهينان، نهوه ژبهه سروشتي راسته قينه يه يي نهوي تشتي، نهوي دهرپين د نهوي بارودوخيدا ژي دهپته کرن. به لي نهه گهر بارودوخ يي فهرمي نهبيت. وهکو هه بوونا هه قالينيبي، ل نهوي دهمي زنده بيژي زنده تر ديارديت. ديسان هندهه هؤکاريين دي ژي ل بن کاريگه رييا دهوروبه ري کاريگه ريي ل سهر بکارهينانا زنده بيژي دکن. وهکو (ديوراتيا جفاکي، جهين گونجاي بين دانوستاندني، ههست و سوزين ناخفتنکهری) (Guest, 2004, 2).

(کلارج) ناماره يي ب هندي ددهت، کو تيگه هي دهوروبه ري نهوي مه به ست پي کو د زنده بيژي تيدا بکارهيت، تيگه هه کي به رفده ههيه و نهوان خالان ب خوقه دگريت:

1- دهوروبه ري ل پشت زماني- Extra Linguistics Context: نهه ژي بريتيه ژ دهوروبه ري حالته ناخفتني. ديسان نهوه حالته و تشنين ل سهر دناخفن. وهکو و اتايه نهوان په يان: مشه، زخم، ويرانگر، کاره سات... هتد.

2- سيما و سالوخه تين پشکارين ناخفتني و ههتا دوخي نهوان يي دهروني ژي.

3- په يوه نديين جفاکي بين هه فپشکين ناخفتني (12 Claridge, 2011). وهکو:

a- کيشا من يا چهوايه؟

b- گويا زهمنييه.

نهه گه ته ماشه ي دانوستاندنا ل سهر ي بکين و بهرسفا (b) وهريگرين، دي بؤ مه دياربيت، په يوه ندييه کا نيزيک د نافهه را هه فپشکين

- ټوی چ جارن قه سهکا راست نه گوتییه.

به ل ل ده می زیده بیژی به ره د گوهدرای ناماده بوی یا ناراسته کری بیت، پتریا جارن زیده بیژی سالو خدانه کا د پروونیا باش هه یه، کو واتایه کا میتافوری وهر دگریت (Christodoulidou, 2011, 150). هه ره کو دهیته گوتن: -تو ب سه د زه لامان دهینی.

2.2.1.3. زیده بیژی و بوارین پراگماتیکی:

1.2.2.1.3. زیده بیژی و دهرکه فته:

گه لهک بوچوون و تیور هه نه، کو به شداریی د تیگه هشتنا زمانیدا دکن و ئیک ژ گرن گترین پشکدارییان د پراگماتیکیدا تاییه ته ب (پول گرایس- Paul Grice). ئه وژی بواریان تیورا دهرکه فته یین ئاخفتنییه - Conversational implicature. ب دیتنا (گرایس) دهرکه فته یین زمانی یان یین ئاخفتنی پوله کی گرن گ د کارلیکرتن د نافهرا که ساندا دبینیت. ئه و دیار دکته، کو د دانوستاندا ئاخفتنا خه لکیدا دهیته تیگه هشتن، خو ئه گه ر ئه و ب شیوه یه کی راسته وخو زی دهر برینی ژ مه به ست و نیازین خو نه که ت، ئه وژی ژ بهر هندیه، کو گوهدر پیشبینیا هندی دکته، کو گوتنی هنده ک بنه مایین دیار کری هه نه. کو ئه د بنه مایه پشتبه ستنی ل سهر ئه وی گریمانی دکته، کو هه فیشکین ئاخفتنی ل دیوف بنه مای هاریکاریی گشتی دچن (Grice, 1975, 44-47).

ئو بوچوونا گرایسی د تیورا خودا ل دور لوجیکا دانوستاندن پشسنا رگری ب ئیک ژ گرن گترین پیکهاتین هوشه کینه ئه وین زیده بیژی رافه دکته. ئه و دانوستاندن ب بنه مای هاریکارییه پابه ندر و ئه د بنه مایه دانوستاندا ئاخفتنکه ران ناراسته دکته، وه دکته، کو به شدارییا ئه وان د ئاخفتنیدا یا روهن و راست بیت و په یوه ندی ب زانیاریی ب مفاغه هه بن (Guest, 2004, 5).

به ری ئه م به حسسی (زیده بیژی و دهرکه فته) یان بکه یین، پیدقیه ل سهر بنه مای هاریکاریی و هه ر چار بنه مایین ئه وی باخفین. ب ئه وی رهنگی ل خواری:

- بنه مای هاریکاریی - The Cooperative principle :

پشکداری ئاخفتنی وه ل به شدارییا خو د دانوستاندنیدا بکه ت، وه کو ئه و داخو زگری بیت د ئه وی قوناغا ئاخفتن تیدا رویدده ت، ب ئه وی چه ندی، کو خودان نارمانجه کا په سه ند بیت یان به ره د ناراسته یا ئالوگورکنا ئاخفتنی بیت، ئه واکو ئه و به شه ک ژ ئه وی دانوستاندن بیت.

بنه مای هاریکاریی دابه شی چار بنه مایین دی دبیت، ئه وژی ئه فته نه:

1- بنه مای چه ندی - Maxim of Quantity:

أ- وه ل به شدارییا خو د ئاخفتنیدا بکه، کو ژ لای زانیارییانفه یا دهوله مند بیت ب قه دهر یا داخو زگری بیت.

ب- وه ل به شدارییا خو د ئاخفتنیدا نه که، کو گه له ک یا دهوله مند بیت ب زانیارییین داخو زگری. ئانکو دقیت به شداریکرن ژ ئه و پیدقی زیده تر نه بیت.

2- بنه مای چه وایی - Maxim of Quality:

هه ولده بلا به شدارییا ته یا راسته قینه یی بیت و تاییه ت بیت و ره چاقییا ئه فان خالان بکه:

أ- ئه وی تشتی نه بیژه کو ته گومان ل سهر راستییا ئه وی هه بیت.

ب- ئه وی تشتی نه بیژه، کو ته به لگه یین فه بر به رامه ر نه بیت.

3- بنه مای په یوه ندی (گونجانی) - Maxim of relation :

ئه د بو هندی دچیت، کو ئاخفتنا ته په یوه ندی ب دانوستاندنیه هه بیت.

4- بنه مای شیوازی - Maxim of manner :

ی روهن و ئاشکه را به ب تاییه تی:

أ- د دویرکه فتنه ته مومژییا دهر بریناندا.

ب- د کارهینانا کور تبرییدا.

ج- ژ دویرکه فتنه ژ نه ئاشکه راییی (Grice, 1989, 26-27).

ژ ئه وی ئالیی ئه فی بابه تی په یوه ندی ب زمانی زیده بیژییه هه ی، (گرایس) شروفه کر نه کی یان سالو خکر نه کی بو ئالافین زیده بیژیی پیشکش دکته، ئه وژی مل ب ملی سفکاتیکرن و کیمکرن و داخو ازیا نه راسته وخو، کو ئه د حاله ته هه می دهرکه فته یین ئاخفتنی به ره مه دهنین. هه ر د ئه فی بواریدا (گرایس) دبیتیت: سیمای دیاریی گوتنا زیده بیژیی ئه وه، کو گوتن زیده بیژیی ئه و په یف و واژه نه، کو ب شیوه یه کی دیار و ئاشکه را د هه له و چه وتن و ئه د چه ند بنه مای چه وایی دبه زینیت (Grice, 1989, 159).

ئه فجا ل ده می که سه ک ب مه به ست ب شکاندا ئیک یان پتر بنه مایین هاریکاریی رابیت، ل ئه وی ده می دی واتایه کا جیاواز په دابیت یان دی دهرکه فته ب ده سته هیت، به ل د حاله تی زیده بیژییدا باراپتر (بنه مای چه ندی و چه وایی) دهینه شکاندا، ئه وژی ب ریکا گوتنه کا نه دروست و ل قبری پیدقیه فه کولینا ئه وان هوکاران زی بهیته کرن، ئه وین کاریگریی ل پیشکشکرنا زیده بیژیی دکن، زیده باری تاییه تمه ندیین زمانی یین زیده بیژیی (Duny, 2011, 10). ب ئه وی رهنگی زیده بیژی ل قبری دی هیته روهنکرن ب ریکا بکارهینانا تیورا گرایسی بو دهرکه فته یین زمانی.

ب دیتنا (گرایس) ل ده می زیده بیژی دهیته بکارهینان و دبیته ئه گه ری شکاندا بنه مای هاریکاریی، ل ئه وی ده می ب سانه هی جوداهی د نافهرا راستی و نه راستییدا ناهیته زانین (Grice, 1975, 47). ئه فته وژی ئه وی چه ندی دگه هینیت، کو تیگه هشتن و شروفه کرنا زیده بیژیی پشتبه ستنی ل سهر شاره زایی و کارامه یان دکته.

—ئەوی چار چاقین هەین.

د ئەفی نموونه یا ل سەریدا بنەمایێ چهوایی هاتییه شکاندن، چونکی چ کەس نین چار کەس هەبن، کەواته دفتیریدا گومان سەر راستییا ئاخفتنی هەیه و ب دەربیرییه کا زیدە بیژی مەبەستا خو گە هاندییه، ئەوژی پیخەمەت هندییه داکو بو گوهداری دیاریکەت، کو ئەوی ئەو باس لیدیکەت، گە لەک یی هشیارە، لەوا ل جهی هندی کو دوو چاقان هەبن، وەسفا ئەوی ب چار چاقان کرییه.

—ستوی ئەوی، ستوی زهراقییه.

د ئەفی نموونه یا ل سەریدا بنەمایێ چهوایی هاتییه شکاندن، چونکی ستوی چ مروقان وەکو یی زهراقی درژی نینه، ئەف چەندە بوویه ئەگەر کو ئاخفتنا ئەوی یا بەلگە دار و راست نەبیت، کو ئەف چەندە بوویه ئەگەر کو ستوی درژی کچی ب یی زهراقی بلیکچوونیت و ئەفەژی ب مەبەستا زیدە بیژی دەربیرییه.

پیدییه ل قیری ئاماژە ب ئەوی چەندی بهیته کرن، کو نەرستییا ئەو بابەتی هاتییه پیشکیشکر، نابیت ئەگەر کو گوهدار تینەگە هیت، ئەفەژی ژبەر هندییه کو زیدە تر د زیدە بیژییدا واتایا حەرفی یا مەبەستدار نینه، ئەفجا دی گوهدار وینەیه کی فەشارتی بو تیگە هشتنا ئەو زیدە بیژییا د ناف بەزاندنا بنەمایێ هاریکارییدا هەی دروستکەت. ئەوژی ب پشتبەستن ب دەوروبەری.

(دونی) ئاماژە یی ب ئەوی چەندی دەت. ئاخفتنەر دشیته زیدە بیژیی بکاربەینیت، ل دەمی ب گالته و ترانەفە ئاخفتنا خو پیشکیشکەت و ئەف چەندە بنەمایێ هاریکاریی دەزینیت (Duny, 2011, 10). وەکو:

— ئەوی تەنن پارەیان ب دەست خوڤه هینان!

د ئەفی نموونه یا ل سەریدا ل دەمی ئاخفتنەر ب ترانە و گالتهفە ئاخفتنا خو پیشکیشکەت و د ئەنجامدا بنەمایێ چهوایی دشیته، چونکی وەسا نینه وەکو ئەوا هاتییه گوتن، ئانکو چ کەس نەشین تونن پارەیان ب دەست خوڤه بهین و ئەفی چەندی زیدە بیژی پەیدا کرییه.

2.2.2.1.3. زیدە بیژی و کردەیی ئاخفتنی:

(یۆل) دیاردکەت، کو ئاخفتنەر ل دەمی دەربیری ژ هەر تشته کی بکەت، هەل دەت نە ب تنی گوتنان بیژی، کو پیکهاتین سینتاکسی و پەیفان ب خوڤه بگریته، بەلکو ب ریکا ئەفان گوتنان کردەیان پیشکیشکەت. دیسان (یۆل) ئاماژە یی ب ئالافین کردەیی ئاخفتنی—Speech acts دەت، ئەوین ئاخفتنەر بکار دەبینت داکو دەربیری ژ ژمارەیه کا کردەیان بکەت. وەکو داخووزین پیشکیشکرنی و داوایان... هتد (Yule, 2000, 47).

ل دەمی ئاخفتنەری بقیته بزانیته، کا ئەو چیه وە ل ئاخفتنی بکەت، کو کردەیی ب دەستدئخیت، پیدییه ل سەر ئەوی جوداهییی د نافەرا سی کردەیی ئاخفتنیدا بکەت. ئەوژی ئەفەنه:

بەرۆفازی ئەوی چەندا ل سەری (گیبس) ئاماژە یی ب ئەوی چەندی دەت، کو یا پیدی نینه بهیته گوتن، سفکاتیکرن و زیدە بیژی و کیمکر بنەمایێ راستییا دشیکنن یا ن دەزینن، ژبەرکو هەپشکین ئاخفتنی ل دەربیریان دگەهن و بو ئەوا پیدی دهینه هاندان (Gibbs, 2000, 394).

هەر چەندە (تیۆرا گرایس) ی روهنکرنا پەسەند ژ بو رافه کرنا گە لەک ژ شیوهیی زیدە بیژیی دەتە مە، بەل ل گەل هندی ئەف تیۆرە د بنەرەتدا یا ب سەرەفەیه د چارەسەر کرنا خودا بو زیدە بیژیی، هەر وەسا ئەوان هۆکارین دی یین پیشبینیکری د کاریگەری یا ن هاندانیدا ب بەرچاڤ وەرناگریته. وەکو هۆکارین دانوستاندنی و سەرئێخستنا تاکە کەس و سالۆخدان و دەوروبەر و جوداهییین دووانی و تاکاتی بو کەسان (Guest, 2004, 7).

ئەفجا ژبو ب دەستفە هینانا وینەیه کی تەواو بو زیدە بیژیی و شیوهیی دیین زمانی ئەوین ژ سنوور دەرجوونە کا زیدە هەبن، ل قیری فەرە لیگەریان و فەکولین ل هۆکارین دی یین رەنگەیه بهیته کرن، ئەوین کاریگەرییا خو د کارهینانا زیدە بیژییدا دەسپینن، ئەفجا پەیف و هزر ل دۆر هۆکارین دی، چیدیته کاریگەرییا خو هەبن، کو دشیاندایه فەدیته لی بهیته کرن و پیداجوون د گرنگییا ئەواندا بهیته کرن (Guest, 2004, 7).

هەر وەکو بەری نوکە هاتییه دیارکرن، د حالەتی زیدە بیژییدا زیدە تر بنەمایێ چەندی و چهوایی یین بنەمایێ هاریکاریی دهینه شکاندن. ب ئەفی رەنگی ل خواری:

ا—بەزاندنا بنەمایێ چەندی:

وەکو:

—مە هندی دنیا یه کی قوتابی هەنه.

د ئەفی نموونه یا ل سەریدا بنەمایێ چەندی یی هاتییه شکاندن، چونکی زانیارییین زیدە هاتینه دان، ئانکو زانیاری پترن ژ ئەوا پیدی ئەفە ژ لایەکیفە و ژ لایەکی دیفە زیدە بیژی د بەزاندنا ئەفی بنەمایدا هەیه، چونکی چ کۆلیژ و زانکویان هندی دنیا یی قوتابی نینن، بەلکو چاریک و نیف چاریک ری نینن، بەلکو ب تنی پۆینت ژ سەدینه، ژ بەر هندی ئەف سالۆخدانە بەزاندن و زیدە بیژی تیدا هەیه.

—مە ب قەدەر دەریایه کی ئامۆژگاری لیکن.

د ئەفی نموونی ژیدا بنەمایێ چەندی هاتییه شکاندن، چونکی زانیارییین زیدە هاتینه دان، ئەوژی ب ریکا دانا برهیه کا دیارنە کری، کو ب هاریکاریا گرییا (ب قەدەر) ئەف چەندە پەیدا بوویه، هەر وەسا ئەف بەزاندنەری ل ئاسته کییه، کو زیدە بیژی تیدا هەیه، چونکی بلا ئامۆژگاری چاره کی یا ن جار جارن ل کەسی بەرامبەر هاتییه کرن، نەکو ب قەبارە کی وەسا مەزن کو هندی دەریایه کی لیبهیته.

ب—بەزاندنا بنەمایێ چهوایی:

وەکو:

زیده بیژنی (Mey, 2009, 1004). ئەو کردەیی (سیریل) دیارکری. ئەو ئەه:

1- کردەیی نواندنی- Assertive. وهکو: (دوویاتکر، پیشبینی، ره تکر... هتد)

2- کردەیی ئاراسته کرنی- Directive. وهکو: (داخوازی، هوشداریکرن، لیپورینخواستن... هتد)

3- کردەیی پیگیریکرنی- Commissive. وهکو: (گه فکرن، سۆزدان، پیشکیشکر... هتد)

4- کردەیی ههستده برپینی- Expressives. وهکو: (ره خنگرتن، په سن، پیرۆزباهیکن... هتد)

5- کردەیی راگه هاندنی Declaratives. وهکو: (سکالاکرن، ژ دل کارکرن، ژ کار لادانی... هتد) (Searle, 1969, 12- 20).

ئانکو ژ دیتنا (می) دیاردبیت، کو ل دویف ده وروبه و چه واییا فه گێرانا رویدانی، هه کردهیه ک ژ کردهیی ل سه ری دشیت زیده بیژنی رابگه هینیت. وهکو:

1- زیده بیژنی د ناڤ کردهیی نواندنی. وهکو:

- ئەو ژ هه می جیهانی جوانتره. (زیده بیژنی د ناڤ دوویاتکر نیڤا).

- ئەز دبیژم دی خوین د جوکاندا جیت. (زیده بیژنی د ناڤ پیشبینی نیڤا).

- خو ئەگه بهر ژ هه سماني بهینه خوار، ئەز ناهیمه مال. (زیده بیژنی د ناڤ ره تکر نیڤا).

2- زیده بیژنی د ناڤ کردهیی ئاراسته کرنی. وهکو:

- من تو د ئەقی وه لاتیدا پتر ژ هه که سه کی دقی. (زیده بیژنی د ناڤ داخوازی نیڤا).

- هه ما تو بیهن بکهیه ده رماني ژی، تو دی مری. (زیده بیژنی د ناڤ هوشداریکرن نیڤا).

- ئەز چ جارین دی ته مهت دنکه که کی ژی دل ته ناهیم. (زیده بیژنی د ناڤ لیپورینخواستن نیڤا).

3- زیده بیژنی د ناڤ کردهیی پیگیریکرنی. وهکو:

- به سه ئەو باخقی، ئەز دی سه ری هه وی بزکیم. (زیده بیژنی د ناڤ گه فکرنیڤا).

- ئەم دی گوندین خو ژ له ندهن خوشتر و پیشکه قتیتر لیکهین. (زیده بیژنی د ناڤ سۆزدانیڤا).

- ئەز دی کاره کی وه سا بو ته که م، چ جارن نه هاتبیه سه هرزا ته. (زیده بیژنی د ناڤ پیشکیشکر نیڤا).

4- زیده بیژنی د ناڤ کردهیی ههستده برپینی. وهکو:

- که سه وهکو هه وی د جیهانیڤا زۆردار نینه. (زیده بیژنی د ناڤ ره خنه گرتنیڤا).

1- کردەیا گوتهی- Locutionary act: ئەهه گوته ب خۆیه، ئەوژی ب وانا و فه گه رانه کا دهستنی شانکری (بیتر ارست، 2014، 140).

2- کردەیا جیهی جیکرنی- Illocutionary act: مه بهست پی ئەو رویدانه په یان کردهیه ئەوا ئاخفتنکه ری مه بهست بیت ژ پسته یی.

وهکو: فه رماندان یان ئامۆژگاری یان برپاردان یان گه فکرن... هتد (محمد محمد یونس علی، 2004، 34).

3- کردەیا کاریگه ری- Perlocutionary act: ئەهه ئەو کاریگه رییه ئەوا کردهیا ئاخفتنی ل دهڤ گوهداری په یاداکه، ئانکو ئەهه ئەو کاریگه رییه ل گوهداری ئەوا گوته پسته یی و هیژا هه وی په یاداکه، کو ئەهه کاریگه رییه ژی گریڤا په ب باروڤوخی گوته یه (بیتر ارست، 2014، 141).

(بیتر ئارست) ده رباره ی ئەهه هه ر س کرده یان دبیژیت: کردهیا گوتهی خودان سروشته کی زمانیه، کو ئەهه خودان دارشته کا باشه ب په یا نیکی. سه باره ت کردهیا جیهی جیکرنی، کو خودان سروشته کی نه زمانیه، به لی کردهیا کاریگه ری ئەهه ژی پابه نده یان گریڤانه که د ناڤه را بواری زمانیهی ناڤو و بواری نه زمانیهی (بیتر ارست، 2014، 141).

(دونی- Dunny) ل دۆر په یوه ندییا ئەهه ئههه کردهیی ئاخفتنی ب زیده بیژیه دبیژیت: زیده بیژنی زیده تر د کردهیا کاریگه ری نیڤا هه هه ژ کردهیا جیهی کرنی (Dunny, 2011, 12). هه وهکو د ئەهه نمونه یی ل خواریڤا دیاردبیت:

- ئەهه هه ئاخفت، وه ل مه کر ئەم بنقین.

- ئاخفتنا هه وی وه ل مه کر، مویی سهری مه رابوون.

ئەهه هه دوو نمونه یی ل سه ری سه ب کردهیا کاریگه رییه هه و د هه مان ده مدا زیده بیژنی تیڤا هه نه، ژ بهرکو (نقستن) و (موی رابوونا سه ری) کاریگه رییه ل گوهداری دکن. هه ره چه نده د بنه رتدا (موی) ب ئاخفتنی رانابن. هه وه سا گه له ک ئاخفتن ژی، (نقستن) ب په یاداناکه، به لکو ئەهه زیده بیژیه و د ناڤ کردهیا کاریگه ری نیڤا ب ده سته دهین.

پیکه گریڤان د ناڤه را کردهیی ئاخفتنی و زیده بیژنی د زفریته فه بو راستیه کی، کو ئەمیریکی و بریتانی گریگپیڤه ری سهره کی بوون ب ئەقی فه کۆلینی. ئەوان جوړین جودا ژ کردهیی ئاخفتنی یی بهر به لاڤ ل گه ل ئالاقین جودا ژ زیده بیژیهی بکاره یانیه (Mey, 2009, 1004).

(می- Mey) ئاماژه یی ب هندی ددهت، کو پۆلینکرنا (سیریل) بو کردهیی ئاخفتنی، کو ل خواری ئاماژه پی هاتیه کرن، په یوه ندی و پیکه گریڤان ب ئەوان جوړین فه گریڤانانغه هه نه، ئەوین بو ئەقی خواندن و فه کۆلینی هاتیه هه لپارتن، ئانکو فه کۆلینا هاتیه ته رخانکر بو (پیکه گریڤانان د ناڤه را کردهیی ئاخفتنی و

ا- نيشانکارۍ که سي - Person Deixis :

نشانکارۍ که سي بریتیه ژ ټوان په یغان ټوین ټاماره یی ب که سی ددهن (رمزی منیر بعلبکی، 1990، 369). ټه ټ نشانکاره دابه شدبیته سر:

- 1- جهناڦین که سی. وه کو: من، ته... 2- ناڦی که سی. وه کو: ټازاد، پوسته م...، 3- ټامرازی ټاماژی. وه کو: ټه ټ، ټه ټ... ټ- ټین/ ټه... هتد. 4- ده ستنیشانکارۍ ناڦی. وه کو دانه ری ټو مانا نیلز،... هتد.

- زیده بیژنی و نیشانکارۍ که سی:

نشانکارۍ که سی دشیت بیته کلیک یان ریڅوشکه ر بؤ دروستکرنا دیارده یا زیده بیژیی. هر وه کو د ټه ټان نمونه یین ل خواریدنا دیار دبیت:

- دانه را ټو مانا نیلز، سوید هه ژاند.

د ټه ټی نمونه یا ل سهریدا نیشانکارۍ که سی (دانه را ټو مانا نیلز)، کو (سه لما لاکروف) ه، د ټه ټی نمونه یا ل سهری ټه ټ نشانکاره بوویه په یقا کلیدار و ریڅوشکه ر بؤ په یادابوونا دیارده یا زیده بیژیی، کو ژبه ر کاریگریا ټه ټی ټو مانۍ ل سهر جهناڦی ب گشتی و ل سهر خه لکی سوید ب تایه تی، ب تایه تی پشنتی بوویه فیلمکارتون، ټه ټ چنده بوویه ټه ټه ر کو د رسته یا ناڦریدا ټاخفتنکه ر وه سفا کاریگریا ټه ټی ب هه ژاندا سوید بکته و ټه ټه ژی بوویه ټه ټه ر، کو زیده بیژنی د ټه ټی رسته ییدا په یادابیت.

- خانی شاعری شاعرایه.

د نمونه یا ل سهریدا نیشانکارۍ که سی (خانی) په، کو ټاماره په بؤ شاعری کوردی ب ناڦوده نگ (ټه حمه دی خانی)، ټه ټ نشانکاره د ټه ټی رسته ییدا بوویه په یقا کلیدار بؤ په یادکرنا زیده بیژیی د ناڦ ټه ټی رسته ییدا، ټه ټ زیده بیژیی ژ ټه ټجامی هندۍ په یادابوویه، کو ټاخفتنکه ر گه لک ب (ټه حمه دی خانی) یی کاریگریه، کو ټه ټی چهندی وه ل ټاخفتنکه ری کرییه، کو ب زیده بیژنی بیژیی: ټه و شاعری شاعرایه، ټانکو چ شاعر وه کو خانی د زیرک نین.

ب- نیشانکارۍ ده می - Temporal Deixis :

نشانکارۍ ده می بریتیه ژ که رسته و دهربرینن زمانی ټوین ټاماره یی ب ده می ددهن (بیتر ارنست، 2014، 85). ټه و نیشانکارۍ ټاماره یی ب ده می ددهت، بریتیه ژ: ټه ټرو، نوکه، ټیستا، پاشی، سوبه می، پشنتی ساله کی، پشنتی دهه ټوژان، پشنتی نوکه، پشنتی بورینا دوو هفتیان، ساله کا دی، هه یغه کا دی، چه رخه کی دی... هتد. ژ هه ژیه بیژنی ټه ټی نیشانکارۍ واتابه کا ته مومژی هه په و ب ریکا دهوروبه ری ټه و ته مومژی د واتایا ټه و اندا نامینیت.

- زیده بیژنی و نیشانکارۍ ده می:

- که س وه کو ټه وی د جهناڦیدا زیره ک نینه. (زیده بیژنی د ناڦ په سنیدا).

- پیرؤز بیت هزار خیران ژی بیینی. (زیده بیژنی د ناڦ پیرؤز باهیکر نیدا).

5- زیده بیژنی د ناڦ کرده یین ټاگه هاندنیدا. وه کو:

- ټه ټ دی وهل ټه وی که م هتا مرنی د زیندانیدا بمینیت. (زیده بیژنی د ناڦ سکا لکر نیدا).

- ټه ټ دی وه سا ټه وی خانی ټاڦاکه م، کو دوزهر ژی نه شیت بهه رڦینیت. (زیده بیژنی د ناڦ ژ دل کارکر نیدا).

- ټه ټ ناهیلیم جاره کا دی ټو خو دڦیریرا ژی بووری. (زیده بیژنی د ناڦ کار لادنیدا).

3.2.2.1.3. زیده بیژنی و نیشانکار:

نشانکار - Deixis ټه و که رسته نه ټوین ب کریارا ټاماره بیکرنی ټادین و بریتیه ژ ټه وی په یوه ندییا د ناڦه را هیما یا زمانی و دهوروبه ری نه زمانیدا هه ی. هه روه سا مه به ست ژ نیشانکارۍ ټه و جه و دیارکرنا که س و تشت و پویدان و پروسه و کریارانه، کو ټاخفتن ل سهر ده ټه گوتن یان ټاماره پی ده ټه دان ب ټه وی په یوه ندییا ل گه ل دهوروبه ری ده می - جهی هه ی، ټه و دهوروبه ر نیشکارۍ ب ده سته دهینیت و ب کریارا گوتنی نیشانکار ده ټه ټه پاراستن، کو د ټه ټی پروسه ییدا ټاخفتنکه ر و گوهدار هه ر دووک پشکدارن (بیتر ارنست، 2014، 74).

که رسته و دهربرینن نیشکارۍ، کو ټه ټه ب ټاڦین زمانی ده ټه نیاسین و ټاماره یی ب جهنا نه زمانی ددهن و ب شیوه کی گشتی دشیاندا په جوداهییی د ناڦه را سی ژ ټه و اندا بکه یین. ټه و ژی ټه ټه نه:

1- ناڦین مروڦان. وه کو: ټولفنجانجی یان هه ر ناڦه کی دی یی مروڦان.

2- ده ستنیشانکه ریڼ ناڦی. وه کو دانه ری موزیکی یی (قیسارا جادوگری)

3- واژه یین نیشانه یی یان ټاماره یی. وه کو: ټه و (بیتر ارنست، 2014، 74).

ب شیوه کی گشتی نیشانکار دابه شی نیشانکارین که سی و جهی و ده می و ده قی و جفاکی دین و مروڦ دشیت ټه کولینی ل هه ر پویدانه کا په یوه ندیی بکته، ټه و ژی ب ریکا ته ماشه کرنا بارودوڅین ب ټه ټان نیشانکارانغه گریدای، هه روه سا کی ټیدا به شداره؟ و ل کیفه و که نگی په یادابوویه؟ و بارودوڅی گریدای یین جفاکی و هه لویستی چه وایه؟ و بارودوڅی گوتنا زمانی یی چه وایه؟ (بیتر ارنست، 2014، 77).

نشانکار دشین بینه په یف و که ستین کلیدار بؤ دروستکرنا زیده بیژیی، ټه ټا بوری ټه م به یین به حسی ټه ټی چندی بکه یین، پیډڦیه ټه م ب کورتی هه می جوړین نیشانکاران بدهینه نیاسین، پاشی وه کو که رسته و په یغه کا کلیدار بؤ زیده بیژیی به رچاڦیخین.

3- گړپهک ژ شپوه يين زماڼی هه په، کو دشيت ب کارهينانه کا
 ټامازه يی يان نه ټامازه يی بهينه بگارهيانان. وهکو: (ته نشت،
 پيش... هتد) (بيتر ارنست، 2014، 84-85).

به لې ب شپوه کي گشتي نه ډه دربرين و په يغه دشين وهکو نيشانکارې
 جهی کاربکه ن: (ل فیري، ل ویري، لیر، له وي، ل په خ...، ل
 ته نشت...، ل سهر... هتد).

-زیده بيژي و نيشانکارې جهی:

هر وهکو هه می نيشانکارې دي، ديسان نيشانکارې جهی ژي دشيت
 ديارده يا زیده بيژي دروستبکه ت، چونکي نه ډه په يغ و دربرينين
 دشين ببه نيشانکارې جهی، دشين ببه کلک بډ دروستبونو
 ديارده يا زیده بيژي. هر وهکو د نه ټان نمونه يين ل خواريدا
 دياردبيت:

1- دهنگي ته ل سهر عوران دکه ښت.

2- نه ل پشستا ته بم، جيهان هه می دي ژ ته ترسيت.

د نه ټان نمونه يين ل سهر د زیده بيژي د هر دوو رسته ياندا هه په،
 چونکي ټاخفتنکهری دهنگي نه وي ل سهر عوران ټيخستيه و د
 رسته يا ديدا، ترسينا هه می جيهانې گړدایه ب هه بونو خو ل پشستا
 نه وي و زیده بيژيا نه ټان هر دوو رسته يين ل سهری ب ريکا
 نيشانکارې ده می (ل سهر عوران) و (ل پشستا ته) ب دهسغه هاتييه،
 کو د شياندايه نه گهری دروستبونو زیده بيژي ب ريکا نه وان هر دوو
 نيشانکارې جهی، ب نه ډه رهنگي ل خوارې بهيته ديارکرن:

أ- دهنگي چ که سی ل سهر عوران نه که ښتیه، بلا چه ند یی بهيز بيت،
 له وا نيشانکارې جهی (ل سهر عوران) بوويه نه گهری دروستکرنا
 زیده بيژي د نمونه يا (1) دا.

ب- کی ل پشستا کی بيت، جيهان هه می ژي ناترسيت، له وا نيشانکارې
 جهی (ل پشستا ته) بوويه نه گهری دروستکرنا زیده بيژي د نمونه يا
 (2) دا.

د- نيشانکارې جفاکی - Social Deixis:

نيشانکارې جفاکی په يوه نډی ب هر واژه په کيفه هه په، کو په يوه نډی
 ب هه لويستين جفاکی يين به شداران د کريارا ټاخفتنيدا هه بيت. نه ډه
 نيشانکارې پيکفه گړدانه ک ل گه ل نيشانکارې که سی هه په. وهکو د
 نمونه يين ل خواريدا دياردبيت:

-ريزدار قنسلې گشتي دشيت نه ډه چهندي داخواز بکه ت.

-سهر وکی من دشيت نه ډه چهندي داخواز بکه ت؟ (بيتر
 ارنست، 2014، 87).

(ماسويس) ل دور نيشانکارې جفاکی دبيژيت: نيشانکارې جفاکی
 پله وپايه يا ټاخفتنکهری يا جفاکی ره نځغه دده ت و په يوه نډي يين د
 ناقبه را نه وي و گوهداری يان هر که که سه کی ديدا دياردکه ت، ټايا
 نه و په يوه نډيه خزمابه تيه يان فهرمييه... (Matthews, 2007, 371).

زیده بيژي دشيت ب ريکا نيشانکارې ده می ب دهسغه بهيت، نه وژي
 ل ده می په يغ و دربرين ب شپوه په کی زیده بيژي ټامازه يی ب
 ده می دده ن. وهکو:

1- نه ز دشيم چه رکه کی دي ټافي څه نه خوم.

2- نه ز نه ډه ډو په رتووکان بنقيسم.

د نه ټان نمونه يين ل سهر د پيغ و دربرين بوويه کلک بډ
 په داکرنا زیده بيژي، نه وژي نيشانکارې ده مينه، کو بریتينه ژ
 (چه رکه کی دي، نه ډه ډو). کو نه گهری په دابونو زیده بيژي د
 نيشانکارې ده می يين هر دوو نمونه يين ل سهر د، ژبه نه ډه ډه چندا
 ل خوارتیه:

أ- که س نه شيت چه رکه کی ټافي څه نه خوت، له وا نيشانکارې
 ده می (چه رکه کی دي) بوويه نه گهری دروستکرنا زیده بيژي د
 نمونه يا (1) دا.

ب- که س نه شيت د روزه کيدا دوو په رتووکان بنقيسيت، له وا
 نيشانکارې ده می (نه ډه ډو) بوويه نه گهری دروستکرنا زیده بيژي د
 نمونه يا (2) دا.

ج- نيشانکارې جهی - Spatial Deixis:

بريتيه ژ نه وان په يغ و که ره ستين زماڼی، نه وين ټامازه يی ب جهی
 دده ن (رمزی منير بعلبکی، 1990، 446). کو رافه کرن و شروڦه کرنا
 نه وان نيشانکاران پشته ستنی ب زانينا جهی ټاخفتنکهری ل ده می
 ټاخفتني دکه ت يان دمپيته ل سهر نياسينا گوهداری بو نه وي جهی
 ټاخفتنکهر به حسدکه ت (محمد حسن عبدالعزيز، 2011، 347). د

نه ډه بواريدا (بيتر نه رنست) دبيژيت: ټامازه يا جهی و بوشاهيا جهی
 ده يت ديارکرن ب ريکا ته ماشه کرنی بو ټاخفتنکهری يان گوهداری
 يان که سی نه ټاماده و نه و ټامازه يی ب دوو څه گه پانان (احاله) دده ت:
 1- ب شپوه کی څه بر هه په، نه وژي ب ريکا ته ماشه کرنا سيسته می
 پيغهری (معياری). وهکو: پله يين دريژي، پله يين به رفره هيبی.

2- ب شپوه کی ريزه يی هه په، نه وژي ب ته ماشه کرنا تشتي ده يت
 گوتن. وهکو: ل ویري، ل بن خانی، ل ته نشت قوتابخانی (بيتر ارنست،
 2014، 81).

(بيتر نه رنست) ده رباره ی نيشانکارې جهی دبيژيت: نيشانکارې جهی
 ب شپوه کی څه بر گړدای نينه ب شپوه کی زمانیی ديارکری يان ب
 دربرينه کا ديفه و نه و ټامازه يی ب نه ټان گړپان دده ت:

1- گړپهک ژ شپوه يين زماڼی هه په، کو ب شپوه کی نه ټامازه يی
 ده يت بکارهينان. وهکو: (خانی، سهری سالی).

2- گړپهک ژ شپوه يين زماڼی ب تنی ب شپوه په کی ټامازه يی ده يت
 بکارهينان. وهکو: (ل فیري، ل ویري، ل په خي چهي، ل ره خي
 راستي).

گريمانن پيشه كې ږوله كې گرنګ د چارچوڤه كرنا بكارهينانا زمانيدا هه يه ژلايه كيڼه و دياركرنا و ډه ديتنا هه مي ږاڤه كرن و ږه هه ندين نه وي يين پيڼه گريډاي ژلايه كې دپڼه (ساميه بن يامنه، 2019، 319).

نه ډجا بو زنده تر تيگه هشتا تيگه هې گريمانن پيشه كې، دې ته ماشه ي نه ډي رسته يا ل خوارې كه ين:

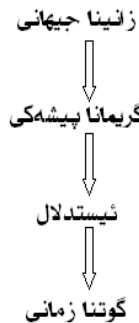
- نه ري برايې ته زاروك هه نه؟

د نه ډي رسته بيډا نه ډ گريمانه ب ده سته دهين:

1- ته برا هه يه.

2- برايې ته يي خيزانداره.

(بيتر نه رنست) بو پتر تيگه هشتا گريمانا پيشه كې نه ډي خشته يي ل خوارې دهينيت (بيتر ارنست، 2014، 57):

زانينا مه بو جيهانا ډه ډره ډه بنه رته بو گريمانا پيشه كې، كو نه ډ گريمانه نيسدلالې ب گوتنا زماني ددهت، نه و دهينه گوتن، نه ډه ډي نه وي چهندي دگه هينيت، كو گوتنا زماني پشتبه ستنې ب زانينا جيهانا ډه ډره ډه دكته و نه ډه هه مي پيڼه به شداريې د دروستكرنا گريمانا پيشه كيدا دكهن.

- زنده بيډي و گريمانن پيشه كې:

هنده ك په يډ هه نه، دبنه كليك بو گريمانا پيشه كې. وه كو په يډين: (گشت، هه مي، ډيركر... هندا) (يورجن بافل، 2009، 208-209). و د هه مان دهمدا زنده بيډي ډي په يدا دكهن. هه ر

وه كو د نه ډان نمونه يين ل خوارېدا دياردين:

- من ډيركر، كو به ډنا نه وي دارا سپيندارييه.

د نمونه يا ل سهريدا ب ريكا په يډا (ډيركر) گريمانه يا هندي دهينه كرن، كو به ډنا نه وي گه له كا بلنده، هندي دارا سپيداري، نه ډه ډي زنده بيډي د گريمانه بيډا دروستدكته.

- گشت جوهي دهوله مه نندن.

د نمونه يا ل سهريدا، په يډا كليدار بو گريمانا پيشه كې په يډا (گشت) يه، كو گريمانا هندي دهينه كرن، كو جوهي نينه يي هه ډار بيت و نه ډه ډي زنده بيډي د گريمانه كرنيدا په يدا دكته.

- هه مي كورد دلسوزن بو ناخا خو.

نیشانكارې جفاكي بریتينه ژ:

1- نازناډ (نازانو): ا- جفاكي (په سسپي...). ب- خزمایه تي (مام، خال...). ج- پيشه (وهستا، دكتور...).

2 نيشانكارين جفاكي هنده ك جاران ب ريكا هه نده ك په يډين فرهنگي وه كو: (جه ناب، به ريز، گه وره م، نه زبه ني، ماقويل... ب ده سته دهيت) (عبدولواحد موشير دزه يي، 2011، 111).

- زنده بيډي و نيشانكارې جفاكي:

نیشانكارې جفاكي دشيت بيته كليك بو ب ده سته هينانا ديارده يا زنده بيډي. وه كو:

وه كو:

1- تو به ريز ترين كه سي د ناډ نه ډي جفاكيدا.

2- تو ماقويلي هه مي وه لاتي.

د نه ډان هه ر دوو نمونه يين ل سهريدا زنده بيډي ب ريكا په يډ و كه رسته يين كليدار په يدا بويه، كو بریتينه ژ هه ر دوو نيشانكارين جفاكي: (به ريز ترين، ماقويل)، كو دشياندايه نه گه ري دروستبونو زنده بيډي ب ريكا نه وان هه ر دوو نيشانكارين جفاكي، ب نه ډي په رنكي ل خوارې بهينه دياركرن:

ا- زنده بيډي ب ريكا نيشانكارې جفاكي (به ريز ترين) د نمونه يا (1) دا په يدا بويه، چونكي چيدبيت كه سين ژ نه وي به ريز تر د نه وي جفاكيدا هه بن.

ب- زنده بيډي ب ريكا نيشانكارې جفاكي (ماقويل) د نمونه يا (2) دا په يدا بويه، چونكي چيدبيت كه سين ژ نه وي ماقويل تر د نه وي وه لاتيدا هه بن.

د نه ډان نمونه يين ل سهريدا زنده بيډي ب ريكا په يډ يا بالا (جوانترين) و (باشترين) په يدا بويه، چونكي په رنګه نه وي گه له ك تشتين دي د ډيانا خوډا گوله يين، كو جوانتر بيت ژ نه وي. هه روه سا چيدبيت، گه له ك ديار يين دي هه بن، كو په سهندترين ل ده ډ نه وي، وه كو پيشكيشكرنا تر موبيله كي يان خانويه كي بو نه وي... هندا.

4.2.2.1.3. زنده بيډي و گريمانن پيشه كې:

گريمانن پيشه كې - presupposition بریتيه ژ بوچونه كا باگره وهندي (تشته كه هاريكاريي ل سهر دانا واتايي دكته ل ډور نه و تشتي كه س دنيډيت) (فوزي علي صويلح، 2017، 70). گريمانن پيشه كې زارافه كي به ربه لافه د زمانقانييډا. نه ډجا ل ده مي كه سه ك گوتنه كي يان رسته يه كي دنيډيت، پيدفيه واتايا رسته يي ب ريكا په يډين د ناډ رستيدا هه ين بهينه ده ستنيشانكرن. نه ډه ډي ب پشتبه ستن ب ريكا ده وره يري. نه ډجا ل ده مي دوو كه س دانوساندني دكهن و گريمانن پيشه كې يين دوو كه سان بو نيكودو ناسراو نه بن، نه ډه دي بيته نه گه ري تيگنه گه هشتنه كا نه وان ل نه وي بابه تي.

د نمونه يا ل سهريدا، په يفا كليدار بو گريمانا پيشه كي په يفا(هه مي)يه، كو گريمانا هندي دهيتته کرن، هه مي كورد وهفدارن بو ئاڅا خو و نه فه ژي زيده بيژيبي د گريمانه كرنيدا په يدا دكته.

3.2.2.1.3. زيده بيژي و شروفه كونا دانوستاندني:

شروفه كونا دانوستاندني - Conversational Analysis و نه و شروفه كونه نه واه كولي ل نه وي ئاخفتنا د نافه را ئاخفتنكر و گوهداريدا دهيتته نه جامدان ژلايي دويڤ ئيكهاتني و دريژيا نه وي و توبه تگرنا ئاخفتنكر و گوهداري بو ئاخفتني(رمزي منير بعلبكي، 1990، 124).

شروفه كونا دانوستاندني ديسان يا گرنگه بو زماني زيده بيژي تيدا هه مي. (پوميرانتزي-pomerantz) د فه كولينه كا خودا به حسي نه كي هنده ك دربرينان كريبه، كو د شياندا نينه ب شپوه كي حرفي فه كولين لي بهيتته کرن، كو فه كولين نه وي نه فان دربرينان. وهكو:(به رده وام، هه مي ده مان، ل هه ر جهه كي، ب ته مامي... هتد.) ب خوځه دگريت و نه وي دياركر كو بكارهينانا نه فان دربرينان د ناځ دانوستاندني، زيده بيژيبي په يدا دكته و نه بو نه فان مه بهستان دهينه بكارهينان(Pomerantz, 1986, 227):

1- بو دووپا تکرنا حاله تي يان دايښه يه كا بهيژتر. وهكو:

a-1- نه ري تو هه مي ده مان يي هشياري؟

b- نه هه مي ده مان يي هشياري.

بو نه هيلانا گوماني (a-1) پرسيار ژ (b-1) كريبه، كو ته هه مي ده مان يي هشياري؟ (b-1) ئي د به رسفدانا (a-1) دا بو دووپا تکرنا و نه هيلانا گوماني زيده بيژي ب ريكا دربرينا (هه مي ده مان) بكارهينايه و بو نه وي دياركريبه، كو نه و هه مي ده مان يي هشياريه و بيگومان چ كه س نه شين به رده وام و ب شه ځ و روژ يي هشياري بيت.

2- ژبو پيشنيار كونا نه گه ري ديارده يي. وهكو:

a-1- تو ديژي نه و جه، دي ژ به نه وي پيشكه قيت؟

b- نه ز دبينم، نه و ل هه ر جهه كي بيت، نه و جه دي پيشكه قيت.

(b-1) د به رسفدانا (a-1) دا هه ولدايه نه گه ري ديارده يي ل دويڤ ديتنا خو پيشنياريكته، كو د پيشنيارا نه ويدا زيده بيژي هاتييه بكارهينان، چونكي نه وي وه سا دياركريبه، كو نه و كه س ل هه ر جهه كي بيت، نه و جه دي پيشكه قيت، نه ځ چه نده بوويه، ئانكو دربرينا (ل هه ر جهه كي) بوويه نه گه ر كو زيده بيژي د به رسفدانا نه ويدا په يدا بيت، چونكي نه وي ديتنا خو گشتگر كريبه و ژ سنوران دربار بوويه، چونكي نه وي ب تني دشيا بيژيت:(به لي يان نه خير نه و جه دي ژ به نه وي پيشكه قيت.)

3- ژبو ئاخفتن ل سهر راستي يان هه له يي د كارهينا ئيدا. وهكو:

a-1- نه و د كاريدا چ دكته؟

b- نه و به رده وام د كاريدا يي نفستيه.

د نه وي دانوستاندنا ل سهريدا، (b-1) د به رسفدانا (a-1) دا زيده بيژي بكارهينايه، چونكي نه و ژ راستيبي دويركه فتبييه، چونكي (b-1) ل جهي هندي بيژيت، نه وي هاژ ژ كاري خو نينه، نه وي وه سا دياركريبه، كو نه و به رده وام ل سهر كار يي نفستيه، كو په يفا (به رده وام) بوويه نه گه ري دروستكرنا زيده بيژيبي د نه وي به رسفدانا.

4. نه نجام

فه كولين گه هشتيه نه فان نه نجامين ل خوري دياركري:

1- زيده بيژيبي په يوه ندييه كا موكم ب پراگماتيكيځه هه يه، چونكي زيده بيژي و شروفه كونا وانا و مه به ستا ل پشت زيده بيژيبي هه ي، ب ريكا ده وروبه ري ب ده سته دهيت.

2- زيده بيژي بو گه له ك مه به ستان بكار دهيت. وهكو:(په خنه گرتن، ستايشكرن، دياركرنا مه به ستين په وانبيژي، دياركرنا لايه ني نه ريئي و نه ريئي... هتد)

3- زيده بيژي د ناځ هه مي بواريډا پراگماتيكيځا ب ده سته دهيت:(ده ركه فته، نيشانكار، گريمانين پيشه كي، كرده يين ئاخفتني، شروفه كونا دانوستاندني)

5. ليستا ژيديران

1.5. ب زماني كوردي:

- عه بدولواحيده موشير دزه يي، زانستي پراگماتيكي، چاپي يه كه م، چاپخانه ي پاك، هه وليژ، 2011.

2.5. ب زماني عه ربه ي:

- بيتر ارنست، علم اللغة البراجماتي، ترجمه: سعيد حسن البحري، الكعبه الاولى، الناشر مكتبه زهراو الشرق، القايره، 2014.

- رمزي منير بعلبكي، معجم المصطلحات اللغويه، الكعبه الاولى، دار العلم للملايين، بيروت، 1990.

- ساميه بن يامنه، تداوليه سياق الحال في الفعل الكلامي: دراسه تحليليه تكبيقيه، الكعبه الاولى، دار كنوز المعرفه للنشر والتوزيع، عمان-الاردن، 2019.

- ستيفن اولمان، دور الكلمه في اللغة، ترجمه: كمال بشر، الكعبه الثانيه عشره، دار غريب للگباعه والنشر والتوزيع، القايره، 1997.

- فوزي على صويلج، القوه التداوليه في المجل العربي، الكعبه الاولى، دار غيداو للنشر والتوزيع، عمان-الاردن، 2017.

- عبدالقادر عبدالجليل، المعجم الوفيقي لمقاييس الودات النحويه والصرفيه، دار الصفاو للنشر والتوزيع، عمان، الاردن، 2006.

- محمد حسن عبدالعزيز، علم اللغة الحديپ، الكعبه الاولى، الناشر مكتبه الاداب، القايره، 2011.

- محمد محمد يونس علي، مقدمه في علمي الدلاله و التخابك، الكعبه الاولى، دار الكتاب الجديد المتحده، بيروت، 2004.

- يورجن بافل، البراجماتي، من الكتاب: مبادي و مسارات في الدرسي اللغوي الحديپ، ترجمه: سعيد حسن بحري، الكعبه الاولى، الناشر مكتبه زهراو الشرق، القايره، 2009.

- 3.5. ب زمانیٰ فینگلیزی:
- Kreuz, Roger J. and Richard M. Roberts. (1995). Two Cues for Verbal Irony: Hyperbole and the Ironic Tone of Voice. *Metaphor and Symbolic Activity* 10: 21-31.
- Lausberg, H. (1998). *Hand Book of Literary Rhetoric: A Foundation for Literary Study*. Leiden/Boston/Kolin: Brill.
- Leech, G.(1969). *A Linguistics Guide to English poetry*. Harlow. Longman.
- Leech.G. (1983). *Principle of Pragmatics*. London. Longman.
- Mahmood, Ali Abdullah .(2015). Linguistic Intensification and its Role in Interlingual Translation of Speech Acts between English and Arabic. *Advances in Language and Literary Studies* ISSN: 2203-4714 Vol. 6 No. 3; June 2015.
- Matthews,P.H.(2007) .*Concise dictionary of linguistics*. escond edition, Oxford. Oxford University Press.
- Mey,J.L.(2009).*CONCISE ENCYCLOPEDIA OF PRAGMATICS*. Second edition.Elsevier. Oxford.London.
- McCarthy.M & Carter.R.(2004).” There is millions of them”: Hyperbole in Everyday Conversation. *Journal of Pragmatics*, 36(2), 149-184.
- Mora,L.C.(2004). *At Risk of Exggeration:How do Liseners React To Hyperbol?.* university of Valencia-Spain.
- Mora,L.C. (2009). *All or Nothing: A Semantic Analysis of Hyperbole*. volumen 4 .*Revista de Lingüística y Lenguas Aplicadas*. university of Valancia.
- Pomerantz, A.(1986). *Extreme Case Formulations: A way of legitimating claims* .Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht. Printed in the Netherlands.. *Human Studies* 9:219-229.
- Searle J.R (1969). *Speech Act: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge. Cambridge University press.
- Spitzbardt, H. (1963). "Overstatement and Understatement in British and American English". *Philologica Pragensia* 6:277-86.
- Van Dijk, T. A. (2006). *Discourse and Manipulation*. London: Sage.
- Voltadewi, Saomi Wahyu .(2014). *THE FORM AND FUNCTION OF HYPERBOLIC EXPRESSION IN ONLINE PERFUME ADVERTISEMENTS*. FACULTY OF HUMANITIES DIPONEGORO UNIVERSITY SEMARANG.
- Woods, N. (2002) .*Describing Discourse*. Great Britain: Hodder Headline Group.
- Yule. G.(2000) *Pragmatics*, Oxford. Oxford University Press.
- Brown, P & Levinson, S. (1987).*Politeness Some Universal in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burgers, C., Brugman, B. C., Lavalette, K. Y., & Steen, G. J. (2016). HIP: A Method for Linguistic Hyperbole Identification in Discourse. *Metaphor and Symbol*, 31(3), 163-178. doi:10.1080/10926488.2016.1187041.
- Bullinger, E W .(2010). *Figures of Speech Used in the Bible*.
- Draitser, E. (1994). *Techniques of Satire*. Berlin: Mouton de Gruyter. PDF.
- Carston, R., & Wearing, C. (2015). *Hyperbolic Language and its Relation to Metaphor and Irony*. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.
- Claridge, C. (2011). *Hyperbole in English: A Corpus-based Study of Exaggeration*. Cambridge. CUP.
- Christodoulidou.M.(2011). *Hyperbole in everyday Conversation* .Fredrick university.
- Cruise, Charles .(2018). *A Methodology for Detecting and Mitigating Hyperbole in Mathew 5:38–42*. *JETS* 61.1 (2018): 83–103.
- Duny,T.T.H.(2011). *A study on Syntactic, Semantic and pragmatic features of Exaggeration in English and Vietnamese*. university of DANAG.
- Ferré, Gaëlle (2016). *Multimodal Hyperbole*. <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01422552>.
- Fogelin, Robert J. (1988). *Figuratively Speaking*. London: Yale University Press.
- Henkemans.A.F.S.(eds) *Strategies manoeuvring with hyperbole in political debate*, university of Amsterdam. The Nether land.
- Gibbs, R.W. (1994). *The poetics of mind: Figurative thought, language and understanding*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gibbs, R.W. (1999). *Intentions in the experience of meaning*. Cambridge: Cambridge university press.
- Gibbs, R. W. (2000). *Irony in Talk among Friends* . *Metaphor and Symbol*, 15(1-2), 5-27. Retrieved from <https://courses.soe.ucsc.edu/courses/cmpps245/Spring12/01/.../11879>.
- Grice, H.P. (1975). *Logic and conversation*. In *Speech acts* (pp. 41-58). Brill.& Wishart.
- Grice, P. (1989). *Studies in the Way of Words*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.
- Guest,J.F. (2004). *Exaggeration and Extreme Language, A pragmatic study*. The university of Hong kong.
- Kelei, Kitheka Michael (2016). *A Lexical Study on the Functions of Hyperbole in Secular Ki Kamba Songs* . University of Nairobi.
- Kharimah, Nida Ruminda. (2017). *Hyperbolic Expressions in One Direction’s Love Song Lyrics*. *Jurnal al-Tsaqafa* Volume 14, No. 01, Januari 2017.

4.5 □ سابتین ئەترتی:

- <http://en.wikipedia.org/wiki/Exaggeration>.
- <http://www.wisegeek.org/what-is-the-function-of-hyperbole-in-literatur.com>.
- myself.com/why-do-people-exaggerate-stories.
- <http://www.2know>

المبالغة من وجهة نظر تداولية

الملخص:

المبالغة موضوع مهم من مواضيع التداولية اللغوية و لها دور كبير في اللغة المنطوقة و المكتوبة. يهدف هذا البحث بشكل رئيسي الى معرفة كيفية حصول المبالغة و تحديدها في مجالات التداولية ضمن أطار ناطقي الكردية في مركز منطقة دهوك و تحليل الامثلة طبقا للنهج الوصفي التحليلي. توصل البحث الى استنتاج اساسي هو أن المبالغة لها علاقة بالتداولية و ينعكس في كل مجالاتها. يتكون البحث بشكل عام من فصلين. الفصل الاول بعنوان (مفهوم و تحديد المبالغة) و الفصل الثاني مخصص للمبالغة في مستويات المعنى و خاصة التداولية منها.

الكلمات الدالة: المبالغة، السخرية، التشابه، أقحامات اللغوية، التعين، افتراض مسبق، أفعال الكلام، تحليل المحادثة.

Hyperbole: A Pragmatic View

Abstract:

Hyperbole is an important subject of pragmatics and has a major role in both spoken and written language. The present research aims mainly to find out how Hyperbole occurs and define it in the areas of pragmatics within the framework of Kurdish language speakers in the center of the Dohuk region and to analyze the examples according to the descriptive-analytical approach. The main conclusion of research is that Hyperbole is related to pragmatics and is reflected in all its fields. The research generally consists of two chapters. The first chapter is entitled (The concept and definition of Hyperbole) and the second chapter is devoted to Hyperbole the levels of meaning, especially the pragmatic ones.

Keywords: Hyperbole, Irony, Simile, Conversational implicature, Deixis, Presupposition, Speech acts, Conversational Analysis.